

ANT

Çetin Altan'a
Saldıranlar
Ortada,
Savcılar
Uyuyor mu?

Haftalık Dergi • 28 Şubat 1967 • Sayı: 9 • 125 Kuruş

TRIUMVİRA

TÜSTAV

BAYAR VE DREYFÜS DÂVASI

HAFTANIN NOTLARI

20 şubat

Gaz oyunu

■ Akaryakıtta zam tasarısının tümü Millet Meclisi'nde görüşülerek kabul edildi. Tasarıya göre benzine 7.35, motorine ise 10.12 Kuruş zam yapılacak. Ancak, muhalif milletvekillerinin müdahalesiyle gazla zam yapılması reddedildi. TİP Milletvekili Ali Karcı, kürsüye Amerikan birer kutusundan yapılmış bir kandille çıkarak «Halk kandan gaz lambasına geçiş mücadelesini yapmaktadır. Oysa siz, buna 10 Kuruş zam koymaktasınız» diyerek gazla zammın reddini istedi. AP Sözcüsü ise, kandilde kullanılan yağın gazyağından pahalı olduğunu söyleyerek «Zam ilk anda güler yüzlü değildir ama son gülenler iyi gelecek, bu gülenler de fakir Türk halkı olacaktır» dedi. AP Sözcüsünün fakir halkla alay edeceğine yaptığı konuşmaya rağmen gazla zam reddedildi. Ancak AP'çiler, gazla zammı da ne olursa olsun gerçekleştirmek ve tasarıyı tekrar Meclis'e getirmek için harekete geçtiler. AP, ne olur olsun, fakirin ışığını kısılmıştır.

Gerçek sanatçı

■ Amerikan aktörü Marlon Brando İstanbul'a geldiği sırada bir basın toplantısı yaparak dünya sorunları üzerine yaptığı konuşmalarla gerçekçi bir Amerikan aydını olduğunu gösterdi. Ne var ki, Türk basınının çoğunluğu Brando'nun düşünceleriyle değil de özel sekreterleriyle ilgilenerek gazetelerimizin seviyesini bir kere daha ortaya koydu.

21 şubat

Vurgun!

■ Devlet Planlama Teşkilatı'nın yayınladığı «Yabancı Sermaye Özel İhtisas Komisyonu» raporunda yabancı sermayeli şirket ve işyerlerinin 1959-64 yılları arasında sermayelerine oranla yüzde 50 kâr sağladıkları açıklandı. Aynı rapora göre, 1951-66 yılları arasında yabancı özel sermaye yatırımları için verilen müsaadelerin gerçekleşme oranı yüzde 41.72 oranında geride kalmış, bulunuyor. Bu raporla da Türkiye'nin batılı kapitalistler için bir «tatlı kâr» alanı haline geldiği anlaşılmaktadır. 31 Mart 1966 tarihine kadar yatırılmış olan toplam sermayeye nispetle yüzde 30.9 transfer yapılmış bulunuyor.

Yargılandılar

■ Cumhuriyet Gazetesi Karikatüristi Ali Ulvi Ersoy ile Yazı İşleri Müdürü Erol Dalt, «Görünen Hükümet — Görünmeyen Hükümet» le-janlı karikatürden dolayı Ağır Ceza Mahkemesi'nde 6 yıla kadar hapis talebiyle yargılandılar. Amerikan CIA teşkilatını eleştiren karikatür Savcılık tarafından hükümetin manevi şahsiyetini tahkir edici yayın olarak kabul ediliyor. Duruşmanın yapıldığı gün New York'tan verilen bir haberde ise, bazı Türkler'in de CIA'dan para aldıkları açıklandı... Birleşik Amerika'da CIA'nın karanlık faaliyetleri hakkında Başkan Johnson dahi soruşturma açmak gereğini duyarken, Türkiye'de CIA'yı eleştirdiği için iki Türk gazetecisi mahkemeyle sürükleniyor...

22 şubat

Mitos yıkıldı

■ Endonezya Cumhurbaşkanı Sukarno, devletin başında kalmak için giriştiği mücadeleyi nihayet kaybederek görevinden çekilmek ve bütün yetkilerini General Suharto'ya devretmek zorunda kaldı. Sukarno'nun «sosyalist olmayan» kuvvetlerle işbirliği yaparak yürütmeye çalıştığı anti-emperyalist mücadele, 1965 Ekim'de Amerika'nın tahrikiyle «komünistlere mal edilerek» hazırlanan bir darbe teşebbüsünden sonra iflas etmiş ve Sukarno sembolik bir başkan haline gelmişti. Sukarno'nun bu görevden de istifasından sonra Endonezya'nın artık tamamen Amerikan dümensuyunda bir politika izlemesi bekleniyor.

Kaçakçılık

■ Millet Meclisi'nde Gümrük ve Tekel Bakanlığı bütçesinin görüşülmesi sırasında TİP Sözcüsü Karcı, Amerikalıların PX'ler aracılığıyla kaçakçılık yaptıklarını, ayrıca APO (Amerikan Posta Servisi) kanalıyla Türkiye'deki tıbbi eserleri yurt dışına kaçırdıklarını açıkladı. Sadece 1964 yılında Türkiye'deki PX'lere 27 Milyon paket Amerikan sigarası, 20 Milyon teneke kutu bira ve 210 Bin Kilo viski getirilmiş bulunmaktadır. Ali Karcı doğu sınırlarından yapılan kaçakçılık üzerinde de durarak «Sınırlarımız içinde 100-120 Lira için canlarını mayın tarlalarına atacak kadar işsiz ve aç vatandaşlarımız bulundukça kaçakçılık önlenemez» dedi.

23 şubat

Ne görüşüldü

■ Türkiye'ye resmi ziyarette bulunan Irak Cumhurbaşkanı Arif ile Türk yöneticileri arasındaki görüşmeler sona erdi. Bu görüşmeler özellikle Kürt Meselesi etrafında şekillenmiş bulunuyor. Türk hariciyesi, Irak'ta Kürt halkına bilfiil verilecek özel hakların, Türkiye'deki Kürt toplulukları arasında huzursuzluk yaratacağı ve benzer hakları Türkiye'deki Kürtlerin de istemeye kalkacağı endişesiyle şimdiki Irak yöneticilerini bu hakları tanıtmaktan vazgeçirmeğe çalışıyor. Mevcut Irak anayasasında Irak Başbakan Yardımcısı'nın Kürtlerden seçilmesi, Kürdistan eyaleti kurulması, Kürtçe öğretim yapan okullar kurulması gibi hükümler vardır. Ankara'nın isteklerine karşılık Irak yöneticileri de, Keban Barajı ile ilgili taleplerde bulundular.

BARZANÎ
— Pazarlık konusu —

İnşaatı bittikten sonra Keban Barajı arkasındaki gölün dolması en az altı aylık zaman istediğinden Irak'ın uzun süre susuz kalmaması tehlikesi mevcut. Iraklılar, nehir suları tamamen kesildiği takdirde, Barzanî çetelerinin Türkiye'ye itilebileceği imasında bulundular. Ayrıca, Irak ile İran arasında her an patlaması beklenen anlaşmazlıkta CENTO üyesi Türkiye'nin İran rejimi yanında yer almasını garantilemek için Irak yöneticileri büyük gayret sarfettiler. Bu konuda kendilerini Amerika'nın da gizli denetiminde desteklediği ileri sürülüyor. Bazı çevrelere göre, Amerika ve onun etkisindeki İngiltere, Ortadoğu'da Bağdat yöneticilerine, belki onların da farkında olmadıkları bir takım oyunlar oynatmak istemektedirler. Esasen 2 Aralık 1965 günü İnönü CHP ortak Grubu'nda «...Önümüzdeki zamanda, Kıbrıs Meselesi'nden sonra bizim etrafımızda dünya barışı ile ilgili bir çok münakaşalar ve ihtimaller olacaktır gibi bir intiba taşıyoruz...» demişti. Bu sözler, bugün pratik alanda öze bir anlam kazanmaktadır. Hele Kıbrıs Meselesi de Türkiye aleyhine şekillenmeye başladıktan sonra...

Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tanse'nin 11'lerden Hüsnü Özkan'a verdiği cevap bir hafta boyunca sürüp giden tartışmalara sebep oldu.

● Irak Cumhurbaşkanı Mareşal Abdürrahman Arif, geçtiğimiz hafta Türkiye'ye resmi bir ziyarette bulunarak Kürt Meselesi, Keban Barajı, Orta Doğu meseleleri üzerinde Türk devlet adamlarıyla görüşmelerde bulundu.

CIA ve Tevetöğlü

■ Senato'da "Öğretmen kıyımı" konusunun görüşülmesi sırasında konuşan AP Sözcüsü Tevetöğlü'nün devrimci öğretmenleri komünistlikte suçlaması üzerine Aydın Milletvekili Şükrü Koç bir bildiri yayımlayarak "Tevetöğlü Amerika'da CIA tarafından altı yıl eğitime tâbi tutulmuştur." demiştir. Ayrıca, Tevetöğlü'nün Amerikadan Türkiye'ye gümrüksüz araba getirdiğini, mütehasssis olmadığı halde mütehasssis "mütehasssis" tabelası astığını, senatör oluncu Amerika, Miliyetçi Çin, Suudi Arabistan ve Batı Almanya elçiliklerinden para aldığını iddia etmiştir. Buna karşılık, CHP adına konuşan Senatör Fehmi Alpaslan, "komünizm konusunda CHP'nin Tevetöğlü ile beraber olduğunu" bildirmiştir.

Ellerinden gelirse

■ CHP Lideri İnönü, Senato'daki olaylar hakkında kendisine bilgi veren Senatör Cemal Yıldırım'a "En mühim bu Temel Hak ve Hürriyetler Kanunu'nu yakında getiriyorlar. Hürriyetleri kuşa çevirecekler, tabii ellerinden gelirse..." demiştir.

Kitap yağması!

■ Bir süre önce vefat eden Prof. Fuat Köprülü'nün 4 Milyon değerindeki kitaplığı, varisleri tarafından Amerikalılara satıldı. Böylece, Köprülü'nün bir zamanlar Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı'ndan topladığı ve manevi değeri milyonlarla ölçülemeyecek kadar büyük olan elyazması kitaplar yurt dışına çıkarılmış olacaktır. Hacıbektaş Turizm, Tanıtma ve Kültür Derneği İstanbul Şubesi Başkanı İbrahim Karaman bu kitap yağmacılığını halkoyuna açıklayarak, mahkemeye müracaat edeceğini ve bu kitaplara elkonulmasını, Hacıbektaş-ı Veli Dergâhı'ndan alınanların iadesini isteyeceğini bildirdi. Mesele Senato'ya da getirildi. Eğer zamanında tedbir alınmazsa, önemli bir kültür hazinemiz de, Amerikalılar tarafından ele geçirilmiş olacaktır.

Edebiyatçılar lokali

■ Türk Edebiyatçılar Birliği'nin lokali, Galatasaray'da, Çiçek Pasajı üzerinde, bütün sanatçıların katıldığı bir kokteyl ile açıldı. Edebiyatçılar Birliği, bu lokalde daha büyük çalışma imkânlarına kavuşmuş bulunmaktadır.

Niçin farklı kur?

■ Maliye Bakanlığı Bütçesi üzerinde TIP'ın görüşlerini açıklayan İstanbul Milletvekili Prof. Sadun Aren, farklı kurlar uygulanması yüzünden nasıl vurgun vurulduğunu somut örneklerle ortaya koymuştur. Halen Türkiye'de turist dövizli 13,5 Lira, işçi dövizli 11,5 Lira, ithalat dövizli 9,90 Lira üzerinden muamele görmektedir. 9 Lira'lık resmi kur ise, sadece yabancı sermaye transferleri, kâr transferleri ve navlun ödemelerinde uygulanmaktadır. 1965'te 15 Milyon Dolar olan transferlerin 1967'de plana göre 20 Milyon Dolar'a ulaşacağını söyleyen Aren, yabancı sermayeye de 13,5 Lira'lık kur uygulanmasını ve Türkiye aleyhine işleyen bu vurgunun önlenmesini istemiştir. Aren'in istekleri, "Karşıma muşahhas meselelerle çıkmıyor-sunuz" diyen Demirel'e en susturucu cevap olmuştur.

Bakanlık emrine...

■ Bir süre önce Kars'ta eski bir DP'linin ihbarı üzerine komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla hakkında dava açılan Dığor İlçesi Kaymakamı Orhan Nurhan Ceyhan bakanlık emrine alındı.

DOĞAN ÖZGÜDEN

Demir Üçgen

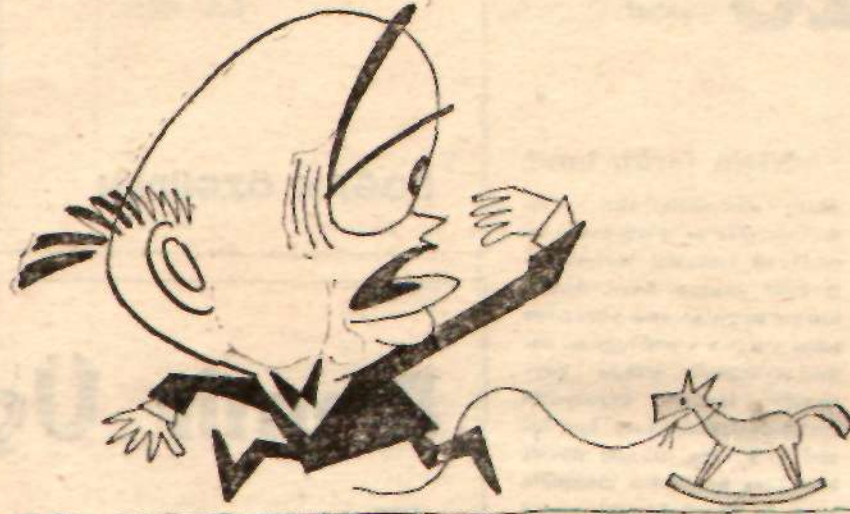
TURAL'ın emirnamesinin açıklanmasından sonra zam furyasına paralel olarak başlayan terör kampanyası, bütçe müzakereleri sırasında AP'nin TIP'ı karşı giriştiği saldırılarla ve CHP Sekizleri'nin AP paraleline düşmesiyle adanmaklı şiddetlenmiş; geçtiğimiz hafta da Cumhurbaşkanı Sunay'ın Tural'ı ve Demirel'i destekleyen demeg vermesi, şiddet tedbirlerini hazırlayanlara büyük güç kazandırmıştır. Artık Hasan Dincer'in hazırladığı Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanun Tasarısı Meclis'e rahatça sevk edilebilecek ve Türkiye'de anayasayı rafa kaldırma konusunda AP en cür'etli adımı atmış olacaktır. Temsil ettiği çıkar grupları bakımından 27 Mayıs Anayasası ile bağdaşmasına imkân olmayan AP, ekonomik iktidarın, Amerikan sermayesinin, eski Demokrat'ların, toprak ağalarının kestiği seçim faturasını ödeyebilmek için 27 Mayıs Anayasası'nı mutlak surette değiştirmek, hiç değilse bazı maddelerini işlemez hale getirmek zorundadır. Temeldeki kavga artık üst yapıda yansımaya başlamıştır.

ANCAK AP, tek başına anayasayı rafa kaldıramayacağını pekâlâ bilmektedir. Bilmektedir ki, 27 Mayıs Anayasası'nın çıkmasında en büyük âmil olan bir ordu vardır. Ve yine AP bilmektedir ki, anayasaya aykırı olarak çıkarılacak kanunların 27 Mayıs'çı bir cumhurbaşkanı tarafından veto edilmesi ihtimali mevcuttur. Bu anayasacı kuvvetler, AP'yi iktidara geldiği günden beri tedirgin etmiştir. Ama bugün için AP'nin böyle bir endişesi kalmamışa benzemektedir. Tural'ın emirnamesi, AP çevrelerinde ordu'nun anayasa düşmanlarına teslimiyet belgesi olarak kabul edilmiş, 11 havacı komusunda çıkan tartışmalarda Hava Kuvvetleri Komutanı Tansel'in İnönü'yü hedef tutan çıkışları ise, terör heveslerinin bu inançlarını bir kat daha kuvvetlendirmiştir. Herkesin içyüzünü bildiği, bir ihtilâl sonrasının kaçınılmaz rahatsızlıkları içinde ortaya çıkmış çeşitli hareketlerden birinin, Tansel tarafından yepyeni bir mesele gibi ortaya atılması, AP'lileri, İnönü'nün Yüce Divan'a sevk edilmesini isteyecek kadar cesaretlendirmiştir.

AP'nin çıkarıcı kanadı, yıllardan beri özlemini çektiği "İktidar Üçgeni"ni nihayet kurmuş görünmektedir. Bu demir üçgenin geniş açısında aldatılmış AP kitleleriyle Demirel, ötekî açılarında ise Cumhurbaşkanı Sunay ve ordunun en yüksek komutanı Orgeneral Tural vardır. Çıkarıcı AP çevrelerinin hesaplarına göre, bu trümvira kurulduktan sonra, egemen sınıfların çıkarlarına karşı çıkan devrimci ve demokratik hareketlerin, bu iktidar üçgeninin demir pençesiyle bir anda kahredilmesi işten bile değildir. 27 Mayıs'tan üç alma zamanı gelmiştir. Nitekim, Adalet Bakanı Hasan Dincer, cumartesi günü adalet bütçesi görüşülürken Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu'nun Meclis'e sevk edileceğini açıklamıştır. Ancak, AP'lilerin unuttuğu göründükleri çok önemli bir nokta vardır. İktidar üçgeninde köşeleri tutanlar, temsil eder göründükleri kitleleri gerçekten temsil edebilecek durumda mıdır? 27 Mayıs'çıların desteğiyle devlet başkanlığına seçilen Sunay, kadem durumu dolayısıyla Genelkurmay Başkanlığı'na getirilen Tural, bugün AP paraleline düşmekle muhakkak ki çok şey kaybetmişlerdir. Hele üçgenin geniş açısında oturan Demirel'in, son zamanlarla aldatıldığını somut olarak gören geniş halk kitlelerini terör yolculuğunda peşinden sürüklenmesi imkânsızdır. Demir üçgen boşlukta durmaktadır!

bir haftalık öfke!

— Annee Öcüsü!..

Tertibin bedeli : İnönü

YAKAN DA, FERYAT EDEN DE...

DEMİREL'in eski polis şeflerinden Ahmet Topaloğlu'nu Milli Savunma Bakanlığı'na getirilişinin sebepleri anlaşıyor, çalışmalarını meyvesini vermeye başlamıştır.

Tural mektubunun açıklanmasından ve Tural emirnamesinin yayınlanmasından sonra Hava Kuvvetleri Komutanı Tansel ile eski kurmay başkanı Hüsnü Özkan arasında 22 Şubat üzerine bir tartışma açılmış, taraflar birbirlerine karşı, İnönü'yü de içine alan suçlamalara girişmişlerdir.

Bedii Faki'nin kendisine tek yanlı verilen bilgilere dayanarak, Hava Kuvvetleri'ndeki U'lar Cuntası'ndan söz etmesi üzerine Özkan bir açıklama yapmak zorunluluğunu duymuş, Tansel'i 22 Şubat gecesi Eskişehir'de uyumakla suçlamıştır.

Özkan'ın konuşmasının gazetelerde çıktığının ertesi günü Topaloğlu, Tansel'i makamında ziyaret etmiştir. Bu ziyarette ne tür konuşulduğu bilinmemekle beraber, Topaloğlu'nun, Tansel'in demecileri ve Genelkurmay'ın açıklaması birbiriyle izlenmiştir.

Hürriyet, Dünya, Zaman ve Bahâlide Sabah gazeteleri temsilcilerine özel kıbar gösterdiği basın toplantısında Tansel, Özkan ve Ataklı'yı MDO'culukla, İnönü'yü de bu ihtilâ'cleri korumakla suçlamıştır.

Şimdi Özkan ve Ataklı 'istifa etsin de, hesaplaşalım...' demekte, Tansel 'Benim dokümanlarımdan yok, onlar ittifak etsinler' diyerek ötekilere yol göstermekte, İnönü olaylara adı karışınca 'Türk Silâh Kuvvetlerinin iç meselelerinin polemik konusu yapılmasını doğru bulmam...' demekte, Demirel de sükunetle 'Silâh Kuvvetleri politika içine çekme gayreti boğuna...' yargısına varmaktadır.

Ancak, çeken kim, çöktiren kim, onu söylememektedir.

Kapalı kapılar ardında, herkesten gizli geçen olaylar var Türkiye'de... Bunu bir kaç kişi biliyor, dışarıya sızıyor. Sonra aralarında ne geçiyorsa geçiyor, bir açılma oluyor, döküyorlar ortaya. Sonra da feryadı basıyorlar:

«Orduyu politikaya çekmek istiyorlar!»

Fazıl'ın bir beyti vardır:

«Hem yakarsın ateş-i suz u dilinle alemleri

Hem dersin ki ser-i küyunda feryat olmasın...»

Yakan da, feryat eden de kendileri...

Triumvira, Bayar ve Dreyfus Dâvası

BAYAR'a yakın çevreler son günlerde kendisinin Baha-dır Dölger tarafından çevrilen "Dreyfus Dâvası" adlı kitaba merak saldıgını, onu okuduğunu, notlar aldığını söylemektedirler. Bayar, kendisini ziyaret edenlere bu kitaptan söz etmekte ve okumalarını salık vermektedir. Bayar bir yakınına demiştir ki:

"Bizim dâvamız da Dreyfus'e benzemektedir. Bugün Meclis'te bulunan arkadaşlarımızın içinde yürekli bir kimse yok mudur ki, olayları Dreyfus Dâvası gibi ortaya koysun ve hakkımızı arasın... Adaleti âlet ederek bizi içeri atılsın, tababeti vasıta ederek bizi dışarı çıkardılar. Hapishanede hergün jimnastik yapacak kadar güçlü olanlar bile, tababet âlet edilerek dışarı çıkmışlardır. Biz, hakkımızın aranmasını istiyoruz. Tababet bahane edilerek dışarı çıkmak istemiyoruz. Su İşleri Müdürümüzün (Demirel'in) anlamadığı bu..."

Demirel'in getirmekte olduğu kanunların amacı, 27 Mayıs anayasasının restorasyonu, anayasanın önsözünün bir tek kanunla, "Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu" ile tasfiyesidir. Bayar'ın telkinleriyle, Demirel ve çevresi, cumhuriyet tarihimize geçen olaylardan da yararlanmak istemektedir. Özellikle İsmet Paşa'nın Kadro Mecmuası'na yazdığı önsöz hatırlanmaktadır. O zamanlar, Kadro'cuların tasfiyesi için de Bayar çalışmış, Kadro yayımları ile komünist yayımları incelettirmiş, Siirt Milletvekili Mahmut Bey'e bazı dokümanlar verilerek aleyhte yayımlar yaptırılmıştı. Hedef de, zamanın Başbakanı İsmet

Paşa idi. Bugün Bayar, yakınlarına bu olayları örnek göstermektedir.

Bugün de temel hak ve hürriyetlerin korunması adı altında çıkarılacak kanun için TİP'in yaptığı konuşmalarla yurt dışında yapılan konuşmalar karşılaştırılmakta, komünizm tehlikesinin böylece ispatlanmasına çalışılmaktadır.

■ "Siz engel olursanız, Sekizler ile birleşir bu kanunu çıkartırım"

Öte yandan, Demirel'in parti içindeki muhaliflerine "Siz bu kanunun çıkmasına engel olursanız, Sekizler ile birleşir bu kanunu çıkartırım"

İnönü'nün Dertleri

19 Şubat 1967 tarihli JEUNE AFRIQUE Dergisi'nden:

"Türkiye'nin eski cumhurbaşkanı ve Cumhuriyet Halk Partisi Lideri İsmet İnönü ocak ayında üç hastalığa yakalandı: Grip, Feyzioğlu ve Cemal Tural... Bugüne kadar sadece gripten kurtulabildi. Öteki iki hastalık için İsmet İnönü henüz uygun reçete bulunmuş değil: Feyzioğlu, her çeşit sola açılıştan korkan parlak bir profesör, İnönü'nün parti içindeki büyük rakibinin adıdır. Tural'a gelince; o, Genelkurmay Başkanı'dır. Bu müktedire bir halef aranmaktadır.

sınız, CHP'deki Sekizlerle birleşir, çıkarırım..." dediği tedir. Gerçekten de, içindeki Sekizler'e kanadın, Demirel'i kurdugu, bu kanunun için Demirel'i teşsiyasî kulislerde belir. Hatta Orhan Özmiral ilişkisinden söz tedir.

Gaza yapılacak za dırılması sırasında muhaliflerinin oyu l lefetin oyu birleşmiş, bi reddolunmuştur. bir oy birleşmesi, gözünü korkutmuştur herhangi bir iktida tehlikesine karşı, me halif partilerdeki sa uyanık tutmak ve b çevresinde birleştirme dadır. Bunun için de ' maskesi altında komün ganına sarılmaktadır. nizm tehlikesi daima mektedir. Sunay'ın destekleyici ve iktida linde bir demec verme cılar Cuntası konusuy ya atılması, bu endige tileridir. Kanun getir listen geçirilinceye k gibi gösterilere devam gi anlaşılmaktadır.

■ Cumhurb

nn son de

"Triumvira"

lentisini doğ

Cumhurbaşkanı'nın meclise, özellikle Tİ llerinde "Sunay'ın M partiler yelpazesinin u

Burjuvaların aşşagılık oyunları

Bayar
Dreyfus
Davası'nı
okuyor

rına kulak vermeyi dahi külfet sayacak kadar Demirel rotasına dönük bulunduğu, siyaset kulislerinde sık sık sözü edilen Tural - Sunay - Demirel Triumvirası'nı doğrulayacak yeni ve dikkati çekici davranışlara doğru yöneldiği" biçiminde yorumlanmaktadır. Sunay'ın Milliyet Gazetesi'ne verdiği demeçte, Tural emirnamesini olağan sayması, Demirel'in getirmekte olduğu terör tedbirlerini benimser bir ifade kullanması, hatta başkanlığını ettiği Güvenlik Kurulu'nda böyle kararlar alındığına işaret etmesi, söylemleri pekleştirmektedir. En son gösteri de, Irak Cumhurbaşkanı Abdurrahman Ârif'e verilen ziyafette oturduğu biçimindedir. Sunay'ın sağında Demirel, onun sağında Tural yer almıştır. Bu da, üçlü ittifakın bir belirtisi ve muhalefeti bir uyarı olarak yorumlanmaktadır.

Yüksek yerlerde düzenlenen, kotarılan işler yavaş yavaş ortaya konulmaktadır.

Bu hava içinde partilerin durumuna gelince, TİP Grubu Meclis içinde, eldeki imkânlar oranında 1967 bütçesinin eleştirisini ciddiyetle yapmakta ve olayların gelişmesini sükûnetle izlemektedir. AP'den gelen saldırılar, İşçi Partisi sözcükleri üzerinde sınırlılık doğuramamaktadır. Tersine, olgunluk içinde gerekli cevaplar verilmektedir.

Esasen, bütçe tartışmaları da, AP ile TİP arasında geçmekte, öteki partiler bu diyaloga seyirci kalmaktadır. CHP silinmiş, öteki partiler ise kişisel tartışmalarla vakit geçirmektedir. CKMP'nin grup olarak konuşma imkânı bulunmadığından o da "basın toplantıları"ndan yararlanmakta, ancak olumlu bir çıkış yapmamaktadır.

■ Demirel ile eski D.P.'liler arasında neler oluyor?

Demirel ile eski Demokratlar arasında bir süreden beri bir kopma mevcuttur. Eski Demokratlar, kendilerine iktidar tarafından verilen işlerden çok "itibar tamiri" istemektedirler. Son aftan sonra, eski kodamanlar, Demirel'den siyasi haklarının iadesini veya büyükelçilik, valilik gibi görevler verilmesini istemişlerdir. Demirel ise bugünkü siyasi konjonktür içinde bu istekleri karşılayabilecek güçte değildir. İşte bundan ötürüdür ki, bir fırsatını bularak Demirel, DP iktidarının on yıllık iktidarı Meclis'te savunmak zorunluluğunu duymuş ve bir ilişki kurmak istemiştir. Fakat bu davranış tepkilere yol açmış, Demirel'i eski Demokratlarla birleştiren, yararlandığı bazı güçlerle arasını açmıştır.

Demirel, dengeyi sağlamak için çok ince bir çizgi üzerinde hareket etmekte ve şimdilik desteğini Triumvirat'ta bulmaktadır.

TERTİP

■ Çetin Altan'a karşı hazırlanan tertiple ilgili yeni bir ip ucunu açıklıyoruz

BİR süre önce devrimci yazarlara karşı hazırlanan tertibi açığa vurmuş ve arkadaşımız Çetin Altan hakkında "Sosyalist Kompradorlar - I - Çetin Altan"

Türkiye'deki egemen burjuva sınıfı - yani gerçekte komprador sınıfı - meseleleri açıkça ortaya koymaktan kaçınmakta ve boyuna yuvarlak laflarla, tarifini yapmadığı suçlamalara sığınmaktadır...

Bu yuvarlak suçlamalardan biri de aşırı sol deyimidir?

Aşırı soldan kasdedilen nedir? Bir aydın dürüstlüğü içinde bunu şimdiye kadar söyleyen çıkmamıştır... Aşırı sol, işçilerle köylülerin kendilerini sömüren burjuva sınıfına karşı ihtilâlini hazırlamak anlamında mı kullanılmaktadır? Yoksa kapitalizme karşı çıkmak ve parlamentoda kapitalist tutumu tenkit etmek mi aşırı sol sayılmaktadır? Veya burjuva sınıfına karşı emekçi halk sınıfının da devlet yönetimine ağırlığını koyarak denge kurmasını istemek mi aşırı sol olarak görülmektedir?

Burjuvalar bunu belirtmemekte ve işlerine gelmeyen her şeyi aşırı sol çuvalının içine tıkmaya kalkmaktadırlar... Bu ancak burjuvaların sahtesine has bir fikir namussuzluğudur...

Kaldı ki Türkiye'nin bugünkü meselesi aşırı sol olmak yahut olmamakta değildir...

Türkiye'nin bugünkü meselesi Türkiye'nin kapitalist bir yoldan mı, yoksa kapitalist olmayan bir yoldan mı kalkınabileceği meselesidir...

Bu da demagoji, uydurma ve suçlama ötesinde çirliçliçlik bilimsel bir konudur...

Yeryüzünde hiç bir gerçek iktisatçı Türkiye gibi geri ve açık pazar haline gelmiş bir ülkenin kapitalist yoldan kalkınabileceğini kabul etmez.

Yani bir yandan halk emilecek ve bir yandan devlet eliyle küçük bir azınlık zengin edilecek. Sonra bu zenginleştirilmiş küçük azınlık yatırımlarda iş alanları açarak Türkiye'yi kalkındıracak. Üstelik bu arada dış krediler, yabancı sermaye yardımlarıyla halktan emilen emeğin bir kısmı da kapitalist ülkelere kalkınmanın kefareti olarak ödenecek...

Bu metodia geri bir ülkenin kalkınmasına imkân yoktur. Türkiye bu yolu yüz elli yıldan beri denemektedir. Ve bu yüzden de gittikçe dünyanın en geri ülkelerinden biri durumuna düşmüştür...

Bunun artık tartışmasını dahi yapmak cazı değildir...

Burjuvalar ise bunu kabul etmeye asla yanaşmamaktadırlar... Türkiye'nin kapita-

list bir yoldan kalkınmayacağı gerçeğini söyleyen herkese aşırı sol damgasını vurup, onu susturmaya çalışmaktadırlar... Ve bu çatışmaya politik bir nitelik vermek istemektedirler...

Durum ayna gibi açıktır.

Türkiye kapitalist bir yoldan kalkınmaz.

Bu bilimsel gerçeği burjuva olsun olmasın herkes kabul etmek zorundadır. Türkiye'de...

Bu kabul edilmedikçe Türkiye belâdan belâyâ sürüklenecek, burjuvalar dahi kendilerini bu belâ kasırgasından kurtaramayacaklardır.

Bizim artık asıl konumuz kapitalist olmayan yolun şemasını çizmek olmalıdır.

Ne çare ki bu çeşit doğrular, sınıflar arası kuvvet dengesi sağlanmadıkça burjuvalar tarafından sadece mantık ağırlığıyla kabul edilmemektedir. Bu yüzden de Türkiye'de burjuva sınıfı mantık ve bilim dışına düşmekte, ağırlığını zor kullanarak kapıtmaya ve gücü yettiği sürece suyu tersine akıtmaya uğraşmaktadır... Bu uğraşının sonu yoktur. Bunu burjuvalar da bilmektedir. Ama bir gün, bir gündür diye düşünmektedirler... Her kazanılmak istenen günün daha büyük ve ağır kayıpları hazırladığını görmezlikten gelmektedirler...

Pek kısa bir zaman içinde suyu tersine akıtma çabaları da tükenecek, aşılmaz duvarlarla karşı karşıya gelecekler ve bugün hem mantık, hem bilimsel olduğu halde kabulünü reddettikleri gerçeklerin önünde tabiatı esya icabı mağlup olacaklardır.

Türkiye kapitalist yoldan kalkınmaz.

Burjuvalar bunu mantık ve bilim gereği olarak değil, ancak emekçi sınıfının ayanması karşısında boyun bükerek kabul etmek durumundadırlar. Sınıfsal yapıları kendilerini buna zorlamaktadır. O nokta gelinceye kadar bu gerçeğe vargüçleriyle karşı çıkacaklardır...

Onun için Türkiye'nin kurtuluşunun ve kalkınmasının tek sigortası emekçi halkın uyanıp bilinçlenmesidir. Bunun da en kestirme yolu demokratik ortam içindeki mücadeledir.

Bu yüzden ki burjuva kompradorları ile başlarındaki Amerika demokratik ortamı bozmak istemektedirler.

Böyle bir davranış önünde ise Anayasa'ya ve demokrasiye bağlı bütün güçlerin birleşmesi ve direnmesi en tabii hak ve en vazgeçilmez milli bir görev olmaktadır...

tan" ismiyle yayınlanan 36 sayfalık bir küfürnamenin nasıl dağıtıldığını ortaya koyarak bu broşürü yazan, basan ve dağıtanlar hakkında savcıların harekete geçmesini istemiştik. Ne yazık ki, 15 yaşındaki çocukların tahrir görevlerinde komünizm propagandası arayan savcılar, bir yazarın şeref ve haysiyetine dil uzatan ve mevcut kanunlara aykırı şekilde basılıp dağıtılan bu küfürname karşısında kolları kıpırdamamış, müfteriler başıboş bırakılmıştır.

Bilindiği gibi, küfürnamenin kapağında yazarın isminin "Bahattin Korucu" olduğu, İstanbul'da, 1966 yılında, Çınar

Matbaası'nda basıldığı belirtiliyordu. Ancak Çınar Matbaası sahipleri, gerek dergimize gerekse Cumhuriyet Savcılığı'na yaptıkları müracaatta kendi matbaalarında böyle bir broşür basılmadığını, kendilerinin de bir tertiple karşı karşıya bulunduklarını bildirmişlerdi.

Bu defa, Bugün Gazetesi'nin 24 Şubat 1967 tarihli nüshasında yayınlanan bir fotokopi ile elimize yeni bir ipucu geçmiş bulunmaktadır. Çetin Altan hakkındaki broşürü tefrika edeceğimiz ilan eden Bugün Gazetesi'nin yayınladığı fotokopide broşürün basıldığı yer olarak İstanbul Fatih Matbaası, baskı

yılı olarak da 1967 yılı gösterilmektedir. Anlaşıyor ki, tertipçiler bu broşürden onbinlerce dağıtmakla yetinmemiş, ikinci baskı yapmak zorunluluğunu duymuşlardır. Ancak ikinci baskıyı bu defa Fatih Matbaası'nda yaptırmışlardır.

Fatih Matbaası, Çağaloğlu'ndadır ve Ömer Özpala ile Hilmi adındaki ortağına aittir. Broşür bu matbaada basıldıktan sonra Sadrettin Unutulmaz mücellihanesinde ciltlenmiştir. Elimizde bu konuda inkâr kabul etmez deliller mevcuttur.

Çetin Altan'ın avukatı Müşür

Kaya Canpolat, broşürü tefrika eden Bugün Gazetesi sorumlularını mahkemeye vermiştir.

Savcılar tekrar uyarıyor: Baştan aşağı suç dolu broşürün basıldığı yer ve basanlar bellidir. Her şeyden önce savcılığın, Türk milletini temsil eden bir milletvekiline karşı isnad ve iftirada bulunanları tesbit etmek için harekete geçmesi gerekir.

Kaldı ki, ilk baskıda basım yeri olarak gösterilen Çınar Matbaası, bu broşürü basmadığını bildirmiştir. 5681 sayılı Matbaalar Kanunu'nun 4. ve 5680 sayılı Basın Kanunu'nun 2. maddesi gereğince, baskı yerinin doğru olarak bildirilmemesi bir kamu suçudur. Suçluyu bulup meydana çıkartmak da savcıların görevidir.

Tekrar soruyoruz: Savcılar uyuyor mu?

İŞÇİ

■ Türk İş'in ter-
tiplerine rağmen
DİSK'e yeni katıl-
malar oluyor

İşçi sınıfını gerçekten temsil etmek, emperyalizme ve her çeşit sömürçülüğe karşı koymak üzere kurulan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na karşı, çıkarıcı çevreler ve onlarla aynı paralele düşen Türk İş Konfederasyonu derhal tertiplere girişmişlerdir.

KEMAL TÜRKLER
(Disk geliyor)

Komünistlik suçlamalarıyla halkoyunda DİSK aleyhinde hava yaratmağa çalışan Türk İş yöneticilerinden İsmail Topkar, geçen pazar günü Adapazarı Maden İş toplantısında yaptığı tahrirler fiyasko ile sonuçlanınca, aynı gün İzmir'de Kocaeli sendikalarının ortak toplantısına gitmekten ve sendikacılara hesap vermekten kaçmıştır. Bunun üzerine Kocaeli'deki Selülöz İş, Boru İş, Basın İş, As. İş, Lastik İş, Yapı İş, Belediye İşçileri, Genel

İş, Kimya İş ve Maden İş sendikaları ortak bir bildiri yayımlayarak İsmail Topkar'ı İSTENMEYEN ADAM, Kocaeli'ni de Türk İş için YASAK BÖLGE ilan etmişlerdir.

Öte yandan, Türk İş'in ter-
tiplerine rağmen DİSK'e yeni
iltihaklar olmaktadır. Geçti-
ğimiz hafta Bank İş Sendikası
DİSK'e bağlanmak üzere mü-
racat etmiştir. Turizm İş Sen-
dikası 5 Mart'ta DİSK'e katıl-
mak üzere kongre yapacaktır.
Gölcük Askeri İşyerleri Sendi-
kası ile NATO İşçilerini temsil
eden Tünatos Sendikası da
DİSK'e katılmak için karar al-
mışlardır.

ADALET

■ Atatürk'ün Bur-
sa nutkunu yayan
genç beraat etti

Bir süre önce Atatürk'ün
Bursa Nutku'nu yayınladığı için
Bornova Savcısı Osman Kırya-
şaroğlu tarafından mahkemeye
verilen Ege Üniversitesi Fikir
Klubü Başkanı Ahmet Çelikkol,
Bornova Asliye Mahke-
mesi'nde geçen cumartesi gün-
ü beraat ettirilmiştir.

Yargıç Abdullah Sünnetçioğlu'nun adil kararı, adalet ta-
rihine parlak bir sayfa olarak
gececektir. Buna karşılık, da-
vanın duruşmasında Savcı Os-
man Kıryaşaroğlu'nun zapta
geçen mütalâaları da, herhal-
de Atatürk kuşağı için bir ib-

ret vesikası teşkil edecektir.
Kıryaşaroğlu'nun mütalâasının-
da aynen şöyle denilmektedir:

"Mütalâaya ilişkin Gerçekler
Postası adlı aylık gazetenin i-
kinci sayfasında çerçeveye alı-
nan uydurma Bursa Nutku ü-
zerinde Ata'nın resmi bakış is-
tikametinde aynı çerçeve için-
de mânâlı bir tablo. Bu tablo
tetkik edildiğinde hayali Bur-
sa Nutku'nda kastedilen mânâ
ve maksatla birlikte Büyük
Atatürk'ü tahkir ve tezyif edi-
ci mahiyette olduğu görülmek-
tedir. Bu tablodaki resim, bü-
tünüyle bir isyan ve ihtilâli
canlandırarak Bursa Nutku'n-
daki sözleri resimle açıklamak-
tadır. Bu resim tetkik edildi-
ğinde, ortada maskeli bir ihtil-
lâci bayrağı çekmiş, kolları
orağa benzeterek açmış, baştan

Mısır Püskülü

Padişah: «Tütün içmek yasak... İçenin boynu' vurul-
sun...» diye ferman buyurmuş.

Tütüne alışkın tiryaki, ferman dinler mi?

Gene içerlermiş.

Kadı da boyunlarını vururmuş.

Oular içerler, kadı vurur.

Bakmışlar ki, baş vurmakla olmayacak...

Kadınların hatırına mısır püskülü gelmiş.

Karşlarına çıkarılmış:

«— Ne içtin?»

«— Tütün...»

«— Tütün değil...»

«— Ya ne?»

«— Mısır püskülü...»

«— Mısır püskülü içtim...»

Bağışlarırmış.

Herkes tütün içmiş ama, adı mısır püskülü olmuş.

Temel hak ve hürriyetlerin korunması kanunu ge-
lirken bu hikâyeyi anlatıyorlar başkentte.

İtibaren çizilmiş iki çizgi ile u-
zunca bir sap sivri uçlu, çekice
benzer bir şeye saplanmış du-
rumdur. Arka planda, elle-
rinde taş, sopa, ihtilâle katıl-
an insanlar. İhtilâl bayrakla-
rının önünde garip ve korkak
bakışlı subay elbiseli, başı miğ-
ferli bir asker sindirilmiş aca-
ip bir psikoz içindedir. Miğfer-
de ise MP Amerikan Askeri Po-
lisi rumuzu vardır. Bursa Nut-
ku yazısının üzerinde portresi
bulunan büyük Atatürk bu ihtil-
lâl hareketine seyirci kalmak-
tadır."

Yargıç, bu mütalâalara itibar
etmemiş, Atatürk'ün nutkunun
gerçek olduğunu tesbit ederek
beraat kararı vermiştir.

EĞİTİM

■ Öğretmenlerin ö-
zel mektupları da
postada açılıyor

İstanbul'da İlköğretim mü-
fettişi İken Orhan Deniz tara-
fından Elazığ'a sürülen Şerif
Tekben'in, arkadaşı Hurrem
Arman'a yazdığı mektup emni-
yet tarafından postada açılarak
okunmuştur. Polislin cür'eti bu
kadarla da kalmamış, mektu-
bun fotokopisi Bâbüli'de Sa-
bah Gazetesi'nde yayınlanmış-
tır. Daha da korkunç olan hu-
sus, yayınlanan mektubun, Mec-
lis'te Millî Eğitim Bakanı ta-
rafından okunmasıdır.

Şerif Tekben'in dediği gibi,
"Bu fiil, AP'nin, anayasamızın
17. maddesi ile güvenlik altına
alınmış bulunan haberleşme
hürriyetini bayağı bir şekilde ih-
lâl ettiğinin yeni bir örneğidir."

Öte yandan, öğretmen kıyı-
mı üzerine MBG'nin verdiği
genel görüşme önergesinin gö-
rüşülmesi sırasında AP'nin öğ-
retmenlere karşı düşmanlığı
bir kere daha tescil edilmiştir.
Fethi Tevetoglu AP, öğretmen-
lerin çoğunluğunu komünistlik-
le suçlamıştır. Ancak, bir za-
manlar Amerikan vatandaşlı-
ğına geçmek istediği ve CIA
hesabına çalıştığı ileri sürülen
Tevetoglu'nun öğretmen kitle-
si karşısına çıkartılması, AP
için büyük şanssızlık olmuş, si-
lâh geri tepmiştir.

Laik Eğitim Üstüne

YÜRÜRLÜKTEKİ Anayasamızın ikinci
maddesine göre «Türkiye Cumhuriyeti
laik ve sosyal bir hukuk devletidir.» Aynı
Anayasamızın yirmibirinci maddesinde de şu
hüküm vardır: «Çağdaş bilim ve eğitimi
esaslarına aykırı eğitim ve öğretim yer-
leri açılmaz...»

Birbirini tamamlayan bu iki maddeyi
içine alan Anayasa, 27 Mayıs'tan sonra
halkoyundan geçerek kabul edilmiştir ve
yürürlüktedir. Bu duruma göre laik dev-
let sayılırız. Çağımızda uygulanan bilimsel
eğitim esaslarının dışına çıkmadan yurt
çocuklarını eğitmek zorunda olduğumuzu
da Anayasa saptamıştır. Bunların uygu-
lanmasını bizden istemektedir. Biz kimiz?
Senato, Millet Meclisi, hükümet, tüm dev-
let örgütü...

Şeriatın kestigi parmak acımaz diyen
Türk Ulusu, yasaların isterlerine de aynı
inançla uymuştur, uymaktadır. Yasaların
ne yazdığını bilmemek kişileri kurtara-
maz da. Halkımız bunu bilmektedir. Ya-
nız halkımız mı, halkı yönetenler, ona da-
ha iyi yönetmek, işlerini daha bir düzen-
koymak, çağdaş uygarlık düzeyine çıkar-
mak görevini yüklenerek Meclisleri doldu-
ran saygınlık daha iyi bilir bunu. Bilmek
ne söz, yasa koyuculuk ve o yasaların tam
uygulanması görevini de omuzlarına yük-
lenmişlerdir.

Eski ve yeni Anayasa'da yer alan laik-
lik, Atatürkçülüğün ana öğelerinden biri-
dir. Devletin din işlerine karışmamasının
gerekliğini duyurur. Laiklik ilkesini be-
nimsemiş devletler din işleriyle uğraşmaz-
lar. Dinî eğitim yapan okullar açamaz-
lar. Devlete karşı din okulu, din kursu
açanlar olursa onları da önlemekle yüküm-
lüdürler.

Laik eğitime gelince; laik eğitim ilke-
lerinin uygulandığı okulların programla-
rında din dersine yer verilmez. Böyle bir
okul, çocukların ve velilerin din ve mez-
hep ayrıntılarından gelme etkilerine çalış-
malarında yer vermez. Fransız Devrimin-
denberi insanlığın laik okula kavuşması
için savaşmaktadır. Bu savaş, varolmak
ve insanlık tarihinde iz bırakmak isteyen
toplumlarda zaferle sonuçlanmıştır. O to-
plumlara kurtuluşu getirmiştir. Hangi to-
plum hala kurtulamamışsa, karanlıklarda
kaybolmuş nereden bu zaferi kazanamayışdır.
Bu gibi toplumları yönetenler, küçük çı-
karları uğruna ve dünyanın güdüsünü izle-
mek gereğini duymayarak, toplumlarına
büyük kötülükler ediyorlar.

Yeni Anayasa'da olsun, eskisinde olsun
laiklik ilkesi vardır. Buna karşın, bu ilke-
ler ne devletli yönetenlerce ne de hükümetli
yürütenlerce umursanmaktadır. Bu ilkele-
rin karşıtları neyse onlar uygulanmaktay-
ken, laik okulu ve laik okul kavramını
savunan aydınlarla, eğitimcilerle pek rasla-
mıyoruz. Herkes kendi kabuğuna çekilmiş
ve gelecekte umudu kesmiş bir durumda
günü gün etmeye bakmaktadır. Laikliği

benimsemediğimiz ve devlet okullarında uygu-
lamayı kabul ettiğimiz halde, bugün bu
ilkeyi çiğnemekteyiz. Örneğin, ilk ve orta-
okullarda din dersleri okutulmaktadır. Oku-
tulan derslerin de dinle pek ilgisi yoktur.
Güvercin hikâyesi, göç hikâyesi diye sürüp
gitmektedir. Bu oy toplama ortamını ya-
ratma ve elden bırakmama çabalarının
sonucudur. Orta ve yüksek dereceli din
okullarını da düzinelerle açmış bulunuyo-
ruz. Oralardan da devrimlere ve her yeni-
liğe karşı küme küme insan çıkmaktadır.
Okullarda mezhep kavgaları, fakültelerde
mescitler, mescitleri ilhy eden ve oruç
tutmayan öğrencilere yemek vermeyen okul
müdürleri, kısa kollu giyinen bayan öğret-
menlerine kafir diyerek saldıran İmam-Ha-
tip öğrencileri... alıp yürümüşür.

Bütün bunları bağrıma-basan Türkiye
Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanları da, bu
okullara ihtiyaç olduğunu, milletin ölüsü-
nün yikanması gerekliliğini haykarmakta-
dılar. Bunlar ölü yıkayıcı yetiştirmeye mi
yoksa milletin uyanması, dirilmesi için mi
oraya gelmektedirler, anlayamayan bu.
Daha da var anlaşılmayan şeyler: Atatür-
k'ün en çok önem verdiği ve çağdaş uygar-
lık düzeyine çıkışın baş ögesi saydığı laik-
lik nerede? Hem de Anayasaya karşın?
Ne zaman dolacak bu toplumun çilesi?
Atatürkçü gençlere kaç, yobaza tut diyen
politika yobazının sakal okşamaları bit-
meyecek mi?

Gençler gerçeklere dosdoğru bakmalı,
yobazan ve yobaz anlayışın karşısında yer
almalıdır...

MAHMUT MAKAL

TEMELDEKİ MESELE

FETHİ NACİ

Ferruh Doğan

İÇ POLİTİKA

BÜTÇE müzakereleri, Adalet Partisi'nin mart ayında bütün gücünü «Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu»nu çıkarmak için harca-yacağını göstermiştir.

27 Mayıs'tan sonra, 27 Mayıs devrimine karşı saldırıları önlemek için, «bazı çevreler istiyor» denerek Tedbirler Kanunu çıkarılmıştı. Şimdi de, 27 Mayıs'ı, 27 Mayıs'ın getirdiklerini savunanlara karşı, gene «bazı çevreler istiyor» havası yaratılarak Koruma Kanunu çıkarılmak isteniyor. Oldukça kısa bir süre içinde hazin bir gelişme! Hazin, fakat kaçınılmaz bir gelişme.

Demirel'in ısrarla ısladığı tema şudur: Demokrasi ancak özel sektörle mümkündür; özel sektöre karşı çıkan ve kapitalist olmayan bir kalkınma yolunu savunan, kitlelerde yavaş yavaş bir sınıf bilinci uyandırmaya başlayan Türkiye İşçi Partisi'nin görüşleri demokrasiyle bağdaştırılmaz, demokrasinin terazisi bu kadar sıkıletli (altı partiyi) çekemez. Kısaca, demokrasi, ancak kapitalizmle mümkündür.

Türkiye gibi az gelişmiş bir ülkede iktidara Menderes de gelince böyle konuşmuştur, Demirel de gelince böyle konuşmaktadır. Bunun için, özgürlükler adına özgürlükleri kısıtlama politikası, bir Menderes ya da bir Demirel meselesi, bir DP ya da bir AP meselesi değildir. Temeldeki mesele, Türkiye'de demokrasi ile kapitalizmin birlikte var olup olamayacağı meselesidir.

BATIDA demokrasi, kapitalizmin gelişmesinin özel tarihi şartları içinde doğmuştur. Yalnız kendi emekçilerinin değil, Asyalı, Afrikalı, Güney Amerikalı yüz milyonlarca insanın alın teri ve kanı yatar batı demokrasisinin temelinde. Kapitalizm, demokratik rejim gibi bir lükse, dünyanın en büyük kısmının en ağır sömürge şartları içinde tutarak katlanabilmiştir.

H. Laski'nin dediği gibi, «Bir siyasi demokrasinin sağlanışı genişleme yolundaki bir ekonomiyi zorunlu kılar.» Çünkü refah imkânlarının ortadan kalkışı, kitlelerin isteklerini yerine getirmek imkânlarını da ortadan kaldırır; kârından fedakarlık etmeye yanaşmayan kapitalist sınıfı ücretleri düşürmeye, emekçilerin hayat seviyesini düşürmeye iter. Sonunda, belli istekleri karşılamak yoluyla sosyal sınıflar ve tabakalar arasında bir denge sağlama imkânları ortadan kalkar; sosyal sınıfların ve tabakaların muhalefetine rıza göstermeyi mümkün kılan esneklik ortadan kalkar. O zaman demokratik rejim, fazla «pahala» gelmeye bağlar hakim sınıflara; baskı ve şiddet yolu, tek çıkar yol olarak görülmeye başlar.

Nitekim Birinci Dünya Savaşı, kapitalizmin genel buhran dönemini başlatınca, bunu burjuva demokrasisinin de buhranı izlemiştir. 1921 buhranının ardından İtalyan faşizminin doğuşu gelmiştir. 1929'dan sonraki büyük buhranların da Alman faşizmini nasıl etkilediği bilinen bir gerçektir.

Batıda, ancak kapitalizmin gelişmesi için elverişli çok özel, belirli bir tarihi dönemde kapitalizm ve demokrasi birlikte var olabilmıştır. Ve on dokuzuncu yüzyıldaki demokrasi-kapitalizm evliliği, yirminci yüzyılda boğanmayla sonuçlanmıştır. Yirminci yüzyılda demo-

krasinin ancak sosyalizm içinde gerçekleşeceği anlaşılmış ve bunun savaşı başlamıştır.

BÜSBÜTÜN değişik şartlar içindeki Türkiye'de kapitalizmle demokrasinin uzlaşma imkânı yoktur. Nitekim birtakım iç çevreleri, geçen yıllarda yayınladıkları broşürlerle, demokrasiye karşı olduklarını, faşist bir yönetimin özlemini çektiklerini açıkça belirtmekten çekinmemişlerdir.

Kapitalist yoldan kalkınmasına imkân olmadığı halde Türkiye'yi kapitalist yola itmek, ister istemez, kısa sürede, özgürlükleri kısıtlayıcı faşist eğilimlerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Türkiye kapitalist yoldan kalkınabilirdi: Eğer, kapitalist devrimin temel şartı olan sermaye birikimini sağlayacak sömürgelere sahip olsaydı; eğer içerde işçiler sendikalarda örgütlenmemiş ve ekonomik mücadeleye girişmemiş olsalardı; eğer küçük işletmelerden dev müesseselere derececi bir geçiş için uluslararası şartlar elverişli olsaydı; eğer batıdaki gibi milli gelirin kişi başına yılda yüzde 2 artması yeterli olsaydı; eğer sosyalizm, soyut fikirler olmaktan çıkıp yaşayan bir gerçek olmasaydı!..

BU şartlar altında, kapitalist yoldan kalkınmanın türküsünü söyleyenler hep Yunus'u hatırlatacaklardır: «Bindim erik dalına - Anda yedim üzümü». Erik dalında üzüm yemenin iç imkânlarla gerçekleşemeyeceğini görenler, dış yardıma sarılacaklar, emperyalizmin yeni sömürgecilik politikasının işbirlikçileri durumuna düşeceklerdir. Bunun sonu bağımsızlığımızın kaybedilmesi ve yeraltı ve yerüstü servetlerimizin yabancılarla paylaşılmasıdır. Ama bütün bunlar Türkiye'nin hemen çözüm bekleyen meselelerini (sanayileşmek, işsizlere iş bulmak, dış ticaret açığını kapatmak, tarımı modernleştirmek, vb.) çözemeyip sadece küçük bir zümreyi zenginleştireceği için kitlelerin hoşnutsuzluğu, muhalefeti gittikçe artacaktır.

Bu muhalefeti dile getirip niçin bu hallere düştüğümüzü ve gerçek kalkınma yolunun ne olduğunu gösterenlere karşı baskı ve şiddet hareketlerine girişmek kapitalist yolun yolcuları için kaçınılmaz olacaktır. Menderes'in denediklerini Demirel de deneyecektir. Demirel'in kaderi budur. Çünkü Türkiye böyle bir döneme gelmiştir ki ya halktan yana olursunuz, ya halka karşı. Eskiden, halka karşı olanlar, halkı politikamın dışında tutarak işlerini yürütebiliyorlardı. Demirel'in kaygısı ve korkusu halkın uyanmaya başlamasıdır. Bütçe müzakerelerinin neredeyse bir AP - TIP çatışması halinde geçmesi, bu korkunun en açık belirtisidir.

DEMİREL'in Turafla «ahenk içinde» çalıştığını İnönü söylemişti. Sayın Cumhurbaşkanı'nın Millyet'e verdiği demeç, bu «ahenk»in çok daha geniş ölçüde olduğunu göstermektedir. Bu durumda AP, «Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu»nu kolaylıkla çıkarabilir. Ama ne kazandırır bu Demirel'e? Cevabı Marx versin: «Hegel, bir yerde, bütün büyük tarihi olayların, tarihi kişilerin âdeta iki defa tekrar ettiğini belirtir. İlâve etmeyi unuttuğu Hegel: Birincisinde trajedi olarak, ikincisinde fars (kaba komedi) olarak.»

fakir evleri zengin mezarları

Gene başlayacaklar, dirilerimizi bitirmiyorlar. «Ceride-i Küfrî» ler gene ver yansın edecekler. Ağza alınmadık küfürler sıralayacaklar. Eeh, ne yapalım «Ceride-i Küfrî» lerin de ödevleri bu dünyada her gerçeğe küfretmek. Her gün yirmi dört saat küfür etmeseler kismetleri kesilir, bu din, bu Allah tüccarlarının. Her neyse biz bütün bunları bırakalım. Onlar kendi işlerine baksınlar, biz de kendi iğimize bakalım. Yüz yıllardan beri şu Türkiye'yi onlar idare ediyorlar. Bu ayrıcalığı yapan onlardır. Fıkara'yı perişan, çahşamı perperişan eden, kendi mezarlıklarını Cennet bahçesine çeviren, fıkara'ların evlerini Cehennemden de beter eden onlardır. Biz de bu tezadı görüyoruz, yazacağız. Utanmak onlara düşer. Nasıl kudursunlarsa kudursunlar, vız gelir. Ölülerine fakir fıkara'nın dirisinden bin misli daha konfor sağlayanların yanına kalır mı bu dünya.

Yanımda bir inşaat mühendisi arkadaşım, önce Zincirlikuyu mezarlığına girdik. Daha önce buraya birkaç kere gelmişim. İlkın Sait Falk'ın ölümünde gelmişim. Bizim Koca Said'i buraya gömmüşlerdi de bir hoş olmuş, yüreğim paralanmıştı. Hey Koca Sait başını yatıyor. Delî divan olurdun. Halbuki o halkı severdi ve halk içinde, kuru bir mezarlıkta yatmayı burada, bu mezar-saraylar arasında, zenginlerle yanyana yatmaya bin kere tercih ederdi.

Zincirlikuyu mezarlığına koskocaman, gösterişli, zafer kapıları gibi bir cümle kapısından giriliyor. Sağa sola giden asfalt yollar. Ağaçlar, çiçekler. Ve beyaz mermerler, beyaz mermerler, beyaz mermerler... Bütün İstanbul şehrinin yapılarında buradaki kadar mermer yok. Türlü türlü, damar damar mermerler. Mermerleri eli hünerli ustalar oya gibi işlemişler. Gelin de Zincirlikuyu mezarlığını görün, insan eli ne hünerliymiş ve insan eli mermeri ne kadar güzel işliyormuş. Belki o kadar, dediğim kadar güzel değil ama, emekli, hünerli. İnsanın emeği, ahırtı şu Zincirlikuyu mezarlığında sel gibi akmış. İnsanın altın gibi ahırtı yıllar yılı na-

ml da Zincirlikuyu mezarlığına dökülmüş. Burası Zincirlikuyu, şöyle böyle bir mezarlık değil. Zincirlikuyu bir mermerler, bir masallar şehri. Ölülerin masallar şehri. Gene de bu masallar şehri, ölülerin, usturuplu ölülerin, smokinli ölülerin şehrinde bir resmiyet var. Bir tatsızlık var. Halkın mezarlıkları böyle değil. Halkın mezarlıklarında, mezar da olsalar, bir çana yakınlık var. Bunların mezarları da kendilerine, evlerine benziyor. Soğuk soğuk. Ölümün yüzü soğuktur, derler ya, şu Zincirlikuyu mezarlığında katmerli soğuk...

Ağaçlar, çiçekler, kuşlar. Burada da görüyoruz ki dünyaları mamur olanların öbür dünyaları da mamur. Şuradan bir mezarı, işlenmiş, oya gibi mezarı al. Bir tek mezarı al, götür Çekek-tepe geçekondusuna on tane evi donat. Buradan bir tek mezarı al, götür Doğu Anadolu'nun mağara köyü Şikef-tana elli evi donat. Tam elli evi. Buradan bir tek mezarın mermerini al, götür beş yüz tane fakiri doyur. Buradan bir tek mezarın mermerini al, götür beş tane çocuğu birkaç yıl okut. Buradan bir tek... Buradan bir tek... Bir tek mezarı al, beş köyü donat.

İnşaat mühendisi, eski müteahhit arkadaşım burayı, bu Zincirlikuyu mezarlığını iyi biliyor. Mezarlığı yaya değil, yaya başa çıkamam bu karda kıyamette, mühendis arkadaşımın arabasıyla doluyoruz.

Derken büyük bir mezarın önüne geldi durdu araba.

Mühendis arkadaşım: «İşte bu mezar bugünün parasıyla en az yarım milyon liraya çıkar. En az diyorum. Yoksa bir milyondan aşağı değildir.»

Mühendis arkadaşım ögüyor, biçiyor mermerleri ayrı hesaplıyor, işçiliği ayrı toprağı ayrı hesaplıyor, hesaplıyor oğlu hesaplıyor, sonra da: «Yanlmıyorum.» diyor, «bir milyondan aşağı çıkmaz bu mezar.»

Mezar, yarısı yeşil, yarısı ak mermerden yapılmış kemerli bir mezar. Büyük, milyonlar kazanmış bir müteahhidin mezarı.

Kazanmış, hak etmiş, bir milyonluk

mezarda son uykusunu rahat rahat uyuyor. Allah rahmet eylesin. Soğuk mermerler altında.

Başka bir mezara gidiyoruz. Onun da fotoğrafını çekiyoruz.

Mühendis arkadaşım diyor ki:

«Bu da eder bir yedi yüz bin lira.» Bu da kemerli, kubbeli, süslü bir mezar.

Sonra başka bir mezar. Bu da İstanbul'un milyoner ailelerinden birisinin mezarı. İçinde hiç ölü yok. Buna da yüz binlerce lirayı dökmüşler.

Mühendis arkadaşım Zincirlikuyu'yu doluyor, mezarlara fiyatlar biçiyoruz.

Arkadaşım diyor ki:

«Şu mezarlıktaki mezarların dörtte birinin fiyatı yüz bin liranın üstünde. Ve beş bin liranın altında çok az mezar var burada.»

Mezarlıklar var iki, üç katlı apart-

man gibi. Mezarlıklar var, bazılarınmış tavında toprak gibi, ölüsünü bekliyor. Şu mezarlıklar, zengin mezarlıkları dünyası bir hoş dünya.

Birkaç saat dolaştıktan sonra Zincirlikuyu Cennetinden ayrılıyor. Birkaç mezar bakımcısı durmadan mezarlıkların üstündeki kolları temizliyor, Mezarlığın asfaltını temizliyorlar. Birkaç bahçıvan mezarlığın ağaçlarını buduyor.

Sonra gehre dahyyoruz. Şehrin bütün caddeleri kar içinde. Caddeleri temizleyen yok. Arabamız düz yolda kara batıyor. Nerdeeee Zincirlikuyu mezarlığının konforu, nerdeeee İstanbul şehri.

Mühendis arkadaşım diyor ki: «Arkadaş.» diyor, «bu daha yeni mezarlık. Gidelim de sen bir de Edirne-kapı şehitliğindeki mezarları gör.» Oraya çekiyoruz.

Burası Zincirlikuyu, şöyle böyle bir mezarlık değil. Zincirlikuyu bir mermerler bir masallar şehri. Ölülerin masallar şehri. Gene de bu masallar şehri, ölülerin, usturuplu ölülerin, smokinli ölülerin şehrinde bir resmiyet var.

«SEN KONUNU YANLIŞ SEÇMİŞSİN, DIRİ MEZARLARI, ZENGİN MEZARLARI YAPACAKTIN... BAK ŞU GECEKONDULARA, BUNLARIN HIÇ BİRİSİNİN MEZARDAN FARKI YOK...»

Röportaj : YAŞAR KEMAL
Fotoğraflar : HALÜK TANSUG

bul zenginleri mezarlarına dökmüşler. Her mezarda... Bunu Çeliklepe'de bir gecekondu sahibi söylüyor. «Her mezarda yüz Anadolu insanının çipliği. Açlığı, yoksulluğu var. Her mezarda beş Anadolu köylüsünün yoksulluğu yatar...» Zincirlikuyu'da bir mezar gördüm. Eski selçuk kümbetleri gibi. Yani ev gibi. Her yanı kapalı. Sarıya kaçan bir mermerden. En değerli mermer. Bu da kat kat...

İğmüzsä hep çocuk mezarlarıyla doludur. İşte bu yoksulluktur. İlaçsızlık, hastalık, bakımsızlıktır...» Sonra Hamit Kalfa yarı alaycı bir öfkeyle elini gehrini üstüne salladı ve gecekonduların üstünde durdu: «Yaşar arkadaş, dedi, «sen konunu yanlış seçmişsin, diri mezarları, zengin mezarları yapacaktın. Bak şu gecekondu-lara, bunların hiç birisinin mezardan farkı yok. Diri mezarları her birisi...»

diri mezarlarına göçüm de sen belâyı, yoksulluğu orada gör...» «Şimdi,» diyorum Hamit Kalfa'ya, «bir ölü olsa, bu karda kayanette, bu bayıra nasıl tırmanır da gömersiniz? Bu mümkün mü?» Yüzümüz gözümlüz kar içinde kalmış. Hamit Kalfa'nın yalnız gözleri ışı-lyor ve o acı, alaycı gülümsemesi ile gene gülümsüyor: «Dirisi acı, dert içinde olanların ölü-sü de böyle zor gömülür işte. Mümkün. Her şey mümkün,» diyor. Şu duvar gibi sarp yamaca bakıyo-rum da, ne söyleyeyim, ben de: «Mümkün Hamit Kalfa kardeş, in-sanıoğlu için her şey mümkün,» diyorum

(DEVAMI VAR)

Fakir evlerinin yüzde ellisi su içindedir. Rüzgâr bir yandan girip öbür yandan çıkar.

Ç eliklepe'de bu mezarları yapanlar- dan birisiyle, bir ustayla karışlaştım. Bizim Hamit Kalfa tamşırdı.

«O büyük mezarlardan birisini ya-pıyorum. Evin hanımı da başımdan hiç ayrılmıyor. Şurasını şöyle yap da bu-rasını böyle yap. Çimentoyu sağlam döküyor, en küçük bir delik kalma-sın diye bir dakika başımdan ayrıl-mıyor. Bir gün tepemin taşı attı. Bire Hanım, dedim, öyle de olsa, böyle de olsa ölüm ölümdür. Kuru toprakta da yatsan, mermer içinde de yatsan çürü-yeceksin, dedim. Hanım cellâftandı, kız-dı. Yooook, dedi, yooook. Ben yıldıktan ciyandan korkarım. İlle de böcekler-den. Ben ölünce beni böcekler yiyeme-meli. Hiç bir böcek benim etime dege-memeli. Mezar bitinceye kadar başım-dan ayrılmadı. Bir de güzelce yattı mezarın içine. Öleli. Provasını yaptı. Rahat rahat evine gitti. Hep böyle ya-parlar. Hep prova yaparlar. Bu zengin-ler hep de böcekten korkarlar, Halbuki altın tabuta girseler bile onları böcek gene bulur. Bunu bilmiyorlar. Bir mezar yaptım tam üç kat. Mezarın içinde ha-va boruları da var. Dışarıdan içeriye temiz hava girsin, diye. Bir mezar yap-tım birkaç yıl önce Adana'da. İçinde elektriği bile var...»

Dedim ki: «Ben de biliyorum o mezarı... Usta coşmuş durmuyordu ki... «Bunların bazıları mezarlarına öyle meraklı ki, bir süslüyor, bir püslüyor-lar ki mezarlarını, ölüktan sonra her gün göreceklirmiş gibi. Bir mezar yaptım içi saft kakma mozayik. Bazı yerleri de altın kakma...» «Ya sizin evler?» Usta çamur içindeki mahalleye şöyle bir elini uzattı: «Göt de gör. Şimdi evlerin yüzde ellisi su içindedir. Rüzgâr bir yandan girip bir yandan çıkıyor. Çoğunda odun, kömür yoktur. Çoğunda ekme-k yoktur. Suyumuz bile yoktur. Göt de gör. Mezarlarımız mı?»

Hamit Kalfa, Bahri Sarı, bir de Mev-lüt Usta düştük yollara. Kar yağıyor. Gecekondu mahallelerinden geçerek, ya-maçlar, tepeler aşarak gecekondu me-zarlığına geldik. Evlerden çoğu tıltmı-yordu. Bu korkunç, ustura gibi soğukta.

Hamit Kalfa: «Çoğunun odunu yok,» dedi. Duvar gibi bir sırta tırmandık. Hamit Kalfa: «İşte burası da bizim mezarlığımız,» dedi.

Baktım, kar altında küçük küçük tümsekler.

Hamit Kalfa: «Bir de onların mezarlarına bak. Onların mezarları hep büyük mezar-ları. Onların mezarlıklarında çok az çocuk mezarı görürsünüz. Bizim mezar-

E dirnekağı Şehitli-ğinde sokaklar, caddeler var. Sokakların, caddelerin de adları var. Edirnekağı şehitliği çok çok modern bir şehir gibi. Burası da çok bakımlı. Yollar, yani caddeler, sokaklar, kaymak gibi asfalt. Otomobille dolışı-yoruz ölümler şehrinin. Şöyle büyük, saray gibi mezarların fotoğraflarını çekiyor-ruz.

Arkadaşım durmadan, gözleri faltağı gibi açılmış fiyat biçiyor. Mezarlara fi-yat biçmek de bir tuhaf ama, ne yapalı-m, bu bir gerçek. Bir zengin mezarı bin gecekondu fiyatına.

«Bu mezar bugünkü fiyatla beş yüz bin lira... Bu mezar... Yüz bin... Bu me-zar elli bin, bu mezar seksen bin... Bu mezar iyi işlenmiş ama mermeri az ve adli mermerden eder on beş bin... Bu mezar! Bu mezar! Bu mezar!»

Koskocaman bir mezarın önünde du-ruyoruz. Bir apartıman gibi. İstanbul ithalatçılarından birisinin mezarı. İçin-de bir sürü mezar var ve bir tek ölü yok. Allah geçinden versin ya, bu ka-dar erken telâş için? Bu hazırlık ne-mene iştir ki aklım ermedi. Bizim itha-latçı Bey de daha epeyce genç. Doğru, ölümün genci yaşlısı olmaz ya... Her neyse hayırlı olsun çok güzel bir me-zar. Hastır, münasiptir. Gülelele ö-lün. Öldüğü zaman rahat rahat uy-u-sun.

Arkadaşım bu ölümlü mezarlığı ö-lüp biçiyor. Mezarın kapladığı saha tam 240 metre kare. Büyük, zenginlerin oturdukları apartımanlardan da büyük bir mezarlık.

Bu iki yüz kırk metre karelik sa-hayı som ak mermerle, kaplamışlar.

«Bu kaca çıkar?» diye soruyorum. «Bugünkü parayla, bir bir buçuk milyon liraya...»

«Anamam,» diyorum. «Bu olamaz. Kimse bir buçuk milyonunu buraya dök-mez. Bir daha öle biç bakalım da azı-ek tenzilat yap. Okuyucuya karşı rezil olurum...»

Mühendis arkadaşım:

«Sen yaz,» diyor, «ben sana en ucuz tarafından söylüyorum. Yoksa şu İs-tanbul mezarlıklarının değeri milyar, milyar, milyar eder. Sen yaz bunu...»

Koca bir milletin, aç, yoksul, çıplak bir milletin servetini, ahınterini İstan-

Koskocaman bir mezarın önünde duruyoruz. Bir apartıman gibi... Koca bir milletin aç, yoksul, çıplak bir milletin ser-vetini, ahınterini İstanbul zenginleri mezarlarına dökmüşler.

Mareşal Fevzi Çakmak

NAZIM HİKMET'İN AVUKATI KONUŞUYOR

MEHMED KEMAL

Bugün pazar.
Bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar.
Ve ben ömrümde ilk defa gökyüzünün bu kadar benden uzak
bu kadar mavi
bu kadar geniş olduğuna şaşarak
kumdanmadan durdum.

Sonra saygıyla toprağa oturdum,
dayadım sırtımı duvara.
Bu anda ne düşmek dalgalara,
bu anda ne kavgı, ne hürriyet, ne karım.
Toprak, güneş ve ben...
Bahtıyarım...

Ankara Hapishanesi - 1938

MAHKEME kararı, ne yaparsa, ne söylene Nâzım'ı mahkûm edecekler... Emir «büyük yerden» öyle verilmiş. Ama avukatlar, biz gene savunmamızı yapalım, diyorlar. Fuat Ömer, Salim Dora, Ahmet Taşpınar ve ötekiler savunmalarını yapıyorlar. Nâzım'ın avukatı Saffet Nezihî... Savcı Şerif Budak, duruşmadan sonra Saffet Nezihî'ye:

«— Siz kalın...» diyor.
«— Neden?»
«— Savunmanızda Silâhlı kuvvetlere hakaret ettiniz...»
«— Ben savunmamı yazılı olarak mahkemeye takdim ettim.»
«— Araya lâf kattınız. Bunları biz duyduk.»
«— Sizden başka duyan var mı?»
«— Var.»
«— Kimler?»

İki subay ve bir posta erinin adını sayıyor. Belli ki adam, Nâzım'dan sonra, Saffet Nezihî'ye de kıymak niyetinde. Tevkif edecekler. Önüne bir tutanak uzatıyorlar:

«— Bunu imzala!...»
«— İmzalamam!... Ben böyle bir söz söylemedim.»

İmzaların, imzalamam, bakıyorlar ki, olmayacak... Başka bir çare bulmak üzere içeri çekiliyorlar. Bunu fırsat bilen Saffet Nezihî de sıvıyor oradan... Doğruca Ankara Savcısı'nın yanına gidiyor. Ankara Savcısı, o zaman, Baha Arıkan, mesele böyle böyle diye anlatıyor.

Arıkan:
«— Sen merak etme, ben hallederim...» diyor.

Askerî Mahkeme'ye telefon ediyor:
«— Tevkif etmek istediğiniz insan, hem avukat, hem bir sivil. Sizin onu tutuklamak yetkiniz dışında...»

Baha Arıkan böyle bir telefon edecek cesaretle ve durumda. Ağabeyisi tek parti devrinin bakanlarından biri. Kendisi de Ankara Savcılığına «mümtaz» getirilmiş.

Beraat, ama...

Saffet Nezihî, bu işi atlattık, derken, Şerif Budak düzenlediği düzmece evrakı, savcılığa aktarıyor. Tanıkların sayısını da çoğaltıyor. Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesinde «Silâhlı kuvvetlere savunma sırasında hakaretten» yargılanıyor. O zaman kanunda değişiklik yapılmış, böyle suçlar tutuklu görülüyor. Ağır Ceza burasını unutmış görünüyor ve tutuksuz yargılanıyor.

Sonunda beraat ediyor.
Fakat baskı durmuyor. Sarı Arnavut Osman adıyla ünlü bir «taharri memuru» yıllarca peşini bırakmıyor. Yazıhaneye geliyor, mahkemede bekliyor, evinin önünde duruyor. İş gücü bu!...

«— Tabii o zamanlar şartlar böyle değildi, diyor Saffet Nezihî. «Millet Emniyet'in dışında, polis de kraldan çok kralcı kesiliyordu. Bugün kanunların uygulanmasından, görevlerin belirlenmesinden ötürü ne de olsa polis çekiniyor. Her şeye karışmıyor.»

«— Nâzım'ın avukatlığını kabul etmiş olmanız, iş hayatınızı da etkiledi mi?»

«— Etkilemez olur mu? Devletten doğru dürüst bir iş alamadığım gibi, gelip giden müşterilere de gözdağı verirdiler. Çevrede beni tehlikeli bir adam gibi gösterirdiler.»

«— Bugün?»
«— Bugün yok tabii... Ama ben avukatlığı hep böyle anlarım ve böyle anlanışımdır.»

Erişilmez şair

Ben Saffet Nezihî'yi çocukluğumdan tanırım. 34 yıldır da bu yazıhanede çalışıyor. İşlerini bırakmanış ve değiş-tirmemiş. Tandığımda, daha neşeli, daha genç görünürdü. Bugün durulmuş, oturmuş, üzülmiş bir hali var. Hiç bu kadar da uzun karşı karşıya gelmemiştik.

Kelimeler ağzından tek tek dökülüyor. Konuşmadan çekinir gibi... Konuşmaya üşenen bir davranış var. Kulagi

da galiba hafif işliyor. Bazı sözlerini bir iki defa tekrarlatıyor. Belli ki Nâzım'ı çok seviyor, bağlılığı ve hayranlığı var.

«— Aydınlik'ta ilk şiirlerini gördüğüm zaman, işte Türkçenin erkek sesi... Erişilmez ve ulaşılmaz bir şair... demiştim. Zamanla, kelimeler, Türkçe de değişti. Nazım da değişti. Savunmamda da, Türkçeyi en güzel kullanan şair mahkûm edilir mi, demiştim. Diyebilmişim o zamanlar...»

Çigara içmiyor. Birer ıhlamur içtik.
«— Nâzım, duruşma aralarında hep konuşmak isterdi. Konuşmaya hasrettil. Çünkü, tek kişilik bir hücreye koymuşlar ve kimseyle konuşurmuşlar. Hatta nöbetçilere konuşmayacaksınız diye sıkı sıkıya tevbih etmişler. Bunu anlattı bize:

«— Bu iki ay çok acı çektim, çıldıracak gibi oldum...» derdi.

Mahkeme karşısında, ciddi, vakur ve soyluydu. Hiç bir şeyden ve kimseden pervası yoktu. Kendisini yok yere, pis pisine mahkûm edeceklerdi. Bunu sezi-

sin... Eski bir Osmanlı Subayı... Milli mücadelede dahi nice yıllar sonra katılmış. Katı bir asker. Belki olayı duyuncayadek Nâzım hakkında şu bilgisi de yoktur. Ona:

«— Komünizmi orduya sızıyor...» demişler. O da:

«— Aman yılanın başını ezin...» demiş.

Nâzım Hikmet adını belki o zaman duymuştur. Ondan sonra da ilgilenmiştir.

Mareşal'a ait bir anımsı düğünüyorum. Mareşal Millet Partisi'nin lideri olmuştu. İstanbul'dan Ankara'ya geliyordu. Ben de gazeteciyim, Şefim:

«— Göt Polatlı'da kendini kağıda ve su soruları sor...» dedi. Atladım trene Polatlı'ya gittim. Karşladım. Maksadım, öteki arkadaşları atlatarak bir demec almak.

Gazeteci olduğumu söyledim. Yanındakiler, beni Mareşalla görüştürmeye söz veriler. Bir süre sonra kompartimanına aldı. İlk defa yakından görüyordum. Boru değil, Türkiye'nin bir tek, koskoca Mareşal.

Nazım Hikmet

yordu. Belli etmiyordu. Kendinden çok öğrencilere atıyordu. Fuat Ömer, Nâzım'ın buynunu sertliğini bildiğinden:

«— Aman Nâzım Mahkemeye gitma... Sakın ol...» diyordu.

Çakmak'ın rolü

Mahkemeye tesir eden dış kuvvetler belliydi. Meseleyi Mareşal'a kadar uzatmışlardı. Mareşal bu, Nâzım'ı ne bil-

«— Gel bakalım genç gazatacı...» diye iltifat etti.

Çevresindekilerin hepsi saygılıydı. O da bu saygıya alışkın bir aktöre benziyordu. Harcı alem sorular... Ben sordum, o söyledi. Bir de kendimden, şefin vermediği bir soru sorayım istiyordum.

«— Bitti mi?» dedi.
«— Bir tane daha var...»
«— Sor bakalım...»
Partiler kuruluyordu ama ekonomik

Avukat Saffet Nezih

görüştü farkı yoktu. Acaba Mareşal'ın Partisinin ekonomik görüşü neydi, onu öğrenmek istiyordum.

«— Mareşal Hazretleri», dedim. «Partinizin ekonomik görüşü nedir, öğrenebilir miyim?»

«— Bravo delikanlı... İyi sordun... İşte bak bu önemli dedi. Devletçiyiz, liberaliz, karma ekonomiyiz, - bu yeni çıktıya - sosyalistiz gibi bir şeyler söyleyecek sandım. Yaran da kulak kesildi.

«— Çok mühim bir soru sordun... Biz muhtekirlerle (karaborsacılarla) mücadele edeceğiz. Bakaltların, kasapların ihtikârına mani olacağız...» dedi.

Gülmemek için kendimi zor tuttum. Dönüşte bunu gefe anlattığım zaman:

«— Aman bunu yazmayalım, koskoca Türkiye Mareşal'ı gülüne olur... Halk bizi yıl'ra kimler yönetmiş... Çiye kışkuya düşer...» utandırmamak için yazmadıktı.

İşte Nazım'la uğraşan ve onun ile de mahkûm olmasını emreden Mareşal'ın zihniyeti bu idi...

Ve mahkûmiyet

Nazım'a sonunda 15 yıl ağır hapis veriyorlar. «Askeri isyana teşvik ve vatan'a ihanetten...» O sırada da yüzelli-likleri affediyorlar, Saffet Nezih:

«— Meclise Annesi ile birlikte bir dilekçe verdik. Vatan hainleri afedilrken, Nazım'ın mahkûm olması adalet değildir, dedik. Bu dilekçeyi Falih Rıfkı Atay'a gösterdim. Aman, dedi, bunu bir broşür gibi bastırıp milletvekillerine gönderin... Çok tesiri olur. Başardık ve milletvekillerine gönderdik. Hiç bir tesiri olmadı. Yüzellikler afedildi, Nazım'ın mahkûmiyeti devam etti.»

«— Yanınızda bu dilekçe sureti veya broşürlerden var mı?»

«— Olacaktı. Fakat sonraları dediğim gibi çok baskıya maruz kaldım. Bunları ve Nazım'a ait dosyayı imha ettim. Belki kıyı kenardan çıkar... Belki çıkmaz... Aramam lazım...»

«— Nazım'a ait, belge, işaret, not, mektup, resim gibi bir şeyler...» Gözleri daldı.

Çok acı çeken bir insan haline büründü.

«— Bilmem... dediğim gibi bir araştırayım. Belki kayda köşede bulurum. Bulursam size veririm.»

Hafızasında kalanlara göre konuşuyordu. Yıllar da hafızasındakileri alıp götürmüştü, kırıntıları kalmıştı.

Hâkimler ne oldu?

«— Nazım'ı mahkûm edenler ne oldu?»

«— Duruşma Hâkimi Kâzım Yaman'ı 2 Numaralı Garnizon Mahkemesine «terfian» tayin ettiler. Orasını çok istemiş. İsteddiği oldu. Bu Kâzım duruşma sırasında, duruşma yerinden fırlar, samıkları döver, gene yerine oturmuş. Günün birinde öldü. Başağrısından öldü, dediler. Başının otopsisinde bir ur çıkmış. Bu ur bulunan kimseler muvazenesiz olurlarmış. Tıbbın koyduğu teşhis bu... İşte kafasındaki koca ur'a yıllarca hâkimlik eden bu Kâzım, Nazım'ı mahkûm etti. Şerif Budak yaşıyor. Enekliye ayrıldı. İhtiyar bir adam. Şimdi sanırım Bahçelievlerde oturur. Ötekiler ne oldu bilmiyorum.»

«— Temyiz nasıl geçti?»

«— Davayı temyiz ettik. Dosyanın Raportörü General Kemal Erman'dı. Mahkemeye uyulması yolunda mütalâa yazdı. Mahkemede Albay Zeki Eyüboğlu hariç, çoğunlukla tasdik gördü. Bir hukuk rezaleti olarak tarihin içine gömüldü.

«— Dosya bulunabilir mi?»

«— Bulunabilir... Harbökulu Mahkemesi evrakı arasındadır. Yetkili biri araştırırsa çıkarırlar. Bu hadise, hukuk keyifliğidir. İlk değildir Memleketimizde çok olmuştur. Nazım da bu kurbanlardan biridir.

«— Sonra hiç Nazım'ı gördünüz mü?»

«— Görmedim. Nice yıllar sonra, Nazım Kırşehir mi, Çankırı mı, bir hapishaneden sağlık durumunun bozukluğundan ötürü çıkarılmış. Ankara'dan geçmiş. Polisler gelip benden sordular. Ben de, gidin Ali Fuat Paşa'dan sorun, dedim.»

POLİSİN YENİ BİR TERTİBİ DAHA!

• TİP'li Sıtkı Eser aleyhinde nasıl uygulanan ifadeler düzenlediği Ağır Ceza Mahkemesi'nde açıkladı

BİR süre önce komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla yakalanarak adliyeğe verilen TİP Merkez Haysiyet Divanı üyesi Sıtkı Eser'in geçenlerde İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşması sırasında polis'in yeni bir tertibi daha ortaya çıkmıştır. İktidarın yeni polis tedbirleri getirmeğe hazırlandığı bir sırada ortaya çıkan bu tertip, Sükan polisinin elinde bu tedbirlerin nasıl işletilebileceğini göstermesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Mahkemede verilen ifadelerden anlaşıldığına göre, Sıtkı Eser bir süre önce öğle yemeği yemek üzere atölyesinden çıktığı sırada yanına bir sivil yaklaşıp «Sıtkı Bey, sizinle bir şey konuşmam gereklidir» demiş ve kendisini bir yan sokağa sürüklemiştir. Sokakta bir taksi bulunmakta ve içinde bir diğer sivil oturmaktadır. Sıtkı Eser taksiiye yaklaşıncaya iki sivil daha belirmedi. Sivillerden biri «Sıtkı Bey, müdürlüğe kadar gideceğiz. Lütfen hâdise çıkarmayın» deyince Sıtkı Eser durumu anlamış ve davete uymayarak derhal İstiklâl Caddesi'ne çıkmıştır. Orada bir tanıdığına durumu anlattıktan sonra geri dönerek polislerle teslim olmuş-tur.

Sıtkı Eser'i 1. Şube Müdürlüğü'nde karşılayan kısa boylu, tırnaz bir memur, Emniyet Müdürlüğü'ne gelmemekte direndiği için kendisini tokatlamıştır. Daha sonra 1. Şube Müdür Muavini, Sıtkı Eser'e polislerle birlikte çalışmasını, kabul ederse serbest bırakılacağını, etmezse tutuklanacağını söylemiş ve düşünmesi için kendisine yarım saat mühlet vermiştir. Eser düşünmesine lüzum olmadığını, böyle bir teklifi asla kabul edemeyeceğini bildirmiştir.

Sıtkı Eser, bunun üzerine 24 saat 1. Şube'de nezaret altında tutulduktan sonra ilk tah-

kikat için adliyeğe gönderilmiştir. İlk tahkikat sırasında, kanuna aykırı olarak içeri üç sivil polis alınmış ve tahkikatın gizliliği prensibi çiğnenmiştir.

Tahkikattan sonra Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk edilen Sıtkı Eser aleyhinde polis'in kulandığı tanık ifadelerinin hangi şartlar altında, nasıl zorla alındığı ve nasıl bir komplo hazırlanmış duruşma sırasında anlaşılmıştır.

Nitekim dâvada muhbir olarak görünen Selâhattin Tercanlı'nın 1. Şube Müdürlüğü'nde 23 Eylül 1966 cuma günü alınan ifadesinde şu cümleler yer almaktadır:

«Sekiz on seneden beri Sıtkı Eser adında bir şahıs tanıyıordum... Bu şahıs ile zaman zaman temas ettiğimde kendisinin komünist olduğunu söyleyerek açık-

SITKI ESER
(Suçu TİP'li olmak...)

ça komünizm propagandası yapmaktan çekinmemekte ve temas ettiği bir çok saf vatandaşları komünizm lehinde yaptığı konuşmalarla bu şahısları aşılayarak bu çevrede tehlikeli faaliyetlerde bulunmaktadı...

Aynı Selâhattin Tercanlı, 8 Atalık 1966 tarihinde mahkemede verdiği ifadede ise şöyle demiştir:

«Ben meznunı hiç tanımadım. İsmi de bilmem. Bir gün polis dükkânına geldi, bu adamı biz takip ediyoruz, meznun buraya gidip geliyormuş. Bu adam kimlerle görüşüyor, dedi. Ve beni alıp gubeye götürdüler... Ben böyle ifade vermedim ve

okumadan önce...

Diğer tanık Selâhattin Tercanlı ise, polis'in kendisinden nasıl avdurma ifade aldığına, hâkim önünde şöyle açıkladı.

«Maznun kapalı sınıflı ergeçti, öldürecekiz, işçiler ergeç iktidara gelecekler, demedi. Ancak içi Partisi iktidara geçecek dedi... Beni iki buçuk saat orada tuttular. Sırf oradan çıkayım diye ne yazdırlarsa imza eyledim. Heyecanlandım ve sonra bir hafta videdan azabı çektim. O kadar sıkılmışım ki, herhangi bir münakaşa yapmaksızın ve böyle bir şey söylemedi demek kudretini kendimde bulamaksızın bir an evvel buradan kurtulayım diye ve hattâ sanık adam öldürdü diye yazsalar da buna da at imzama deseler bunu da düşüncecek halde olmadan...»

Polis, sadece bazı insanlara baskı yaparak uydurma ifadeler imzalatmakla kalmamış. Savcılık'tan karar çıkarak evinde ve işyerinde arama da yapmıştır. Polis'in suç delili olarak el koyduğu kitap ve broşürlerden bazıları şunlardır: Türkiye'de Komünist Hareketleri (İlhan Darıdoluğlu), Komünist İhtilalleri ve Su-baylar (Bu broşür kısa bir süre önce orduya dağıtılmış olup TİP'ilerin sosyalist değil komünist olduklarını ve ezilmeleri gerektiğini yazıyordu. Yazarı olarak görünen Yalçın Metin'in kim olduğu ise hâlâ bilinmemektedir), dört turistik broşür, Varto Depremi ile ilgili Muş Talebe Derneği Bildirisi...

Böylece, Sükan polisi, komünizm aleyhtarı kitap ve broşürleri komünistlik suçu için delil göstermek suretiyle sadere tertipçiliğini değil, ce'aletini de ortaya koymuştur.

Hükümetin getireceği yeni kanunlarla bu polise şimdi daha fazla yetki verilecek ve hiç şüphe yok ki Türkiye kısa zamanda bir ölüler diyarı haline getirilecektir.

■ Amerika'nın dümen suyundan kurtulmak için İngiltere, askeri masrafları kısıyor

16 Şubat Perşembe günü, İngiliz hükümeti, milli savunma politikası hakkında bir Beyaz Kitap yayınlamıştır. Bahis konusu rapor, İngiliz dış politikasına tesir eden önemli bir unsuru belirtiyor.

Söyle ki, İngiltere istediği kadar iktidara İşçi Partisi gibi sosyalist gir grubu getirsin, eğer milli savunma masraflarını kısımazsa, Londra hükümeti ekonomik istiklalini Amerika'ya karşı kazanamaz. Ekonomik istiklal olmadan da, İşçi Partisi iktidarının bile, İngiliz halkı menfaatlerine uygun bir dış politika gütmesi mümkün değildir.

Oysa, aynı durumu gayet iyi bilen Washington idarecileri, (Amerikan menfaatlerine uygun düşen fakat İngiliz menfaatleriyle çelişen bir dış politika yolunu Londra idarecilerine yüklemek maksadıyla) İngiltere karşısına devamlı askeri masraflar çıkartmaktadırlar. Aynı askeri masraflar, (İngiltere'deki Mufazakar çevreler zihniyetine ve menfaatine de uygun düştüğünden) İşçi Partisi iktidarına (hem dışardan hem içerden) empoze olmaktadır.

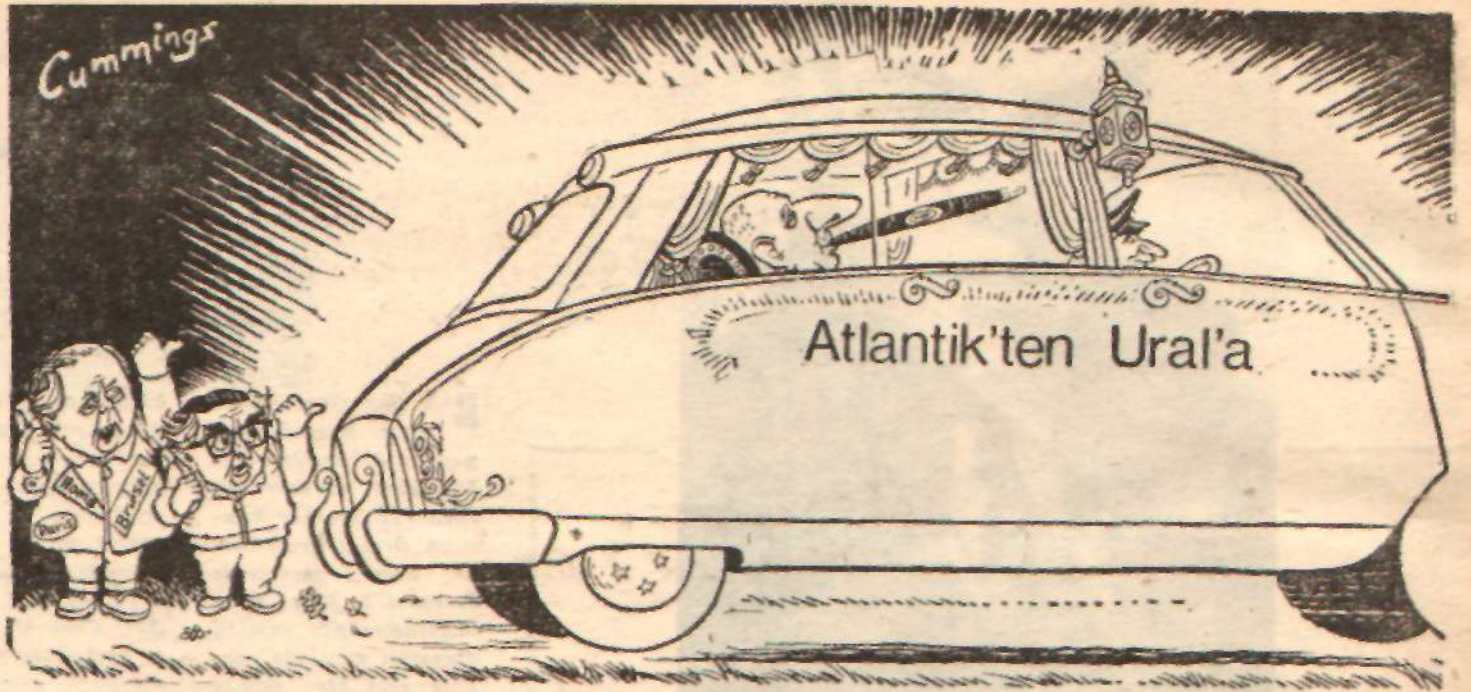
İşte böyle bir ortamda ve Amerika seçim safı maline girerken kaleme alınan, 10 gün sonra parlamentoda müzakere konusu yapılacak 16 Şubat tarihli İngiliz Beyaz Kitabı, (1966 ve 1967 askeri masrafları brüt milli hasılanın yüzde 6,6'sına varırken) 1967 ve 1968 bütçesi askeri masraflarını aynı hasılanın yüzde 6,5'ine indiriyor.

Aradaki fark, vâkıa pek büyük sayılmaz. Fakat bir yıl evveline oranla modern silah fiatlarındaki astronomik artış ve kararın sembolik önemi dikkate alındığında, son İngiliz Beyaz Kitabı'nın tarihi dönüm noktası şeklinde görmek gerekir.

Kaldı ki, Beyaz Kitap teklifleri parlamentoda kabul edilirse, İngiltere, Batı Almanya'daki askeri kuvvetlerini azaltma durumunda kalacaktır; Malta'daki kuvvetlerini zayıflatacaktır; Aden üssünü bırakacaktır; Kıbrıs'taki üslerini başka otoritelere verecektir; Uzak Doğu'daki askeri politikasını (dolayısıyla dış politikasını) değiştirecektir. Sonunda, belki Amerika dümen suyundan çıkıp (Fransa gibi) dış politika şahsiyetini kazanabilecektir.

Pratik alanda askeri masrafları kısıma eğilimine ilâveten, bir de topyekûn ve tek taraflı silahsızlanmak uğruna, İngiltere çapı etüdlere girişmiştir. 1963 yılında temelleleri atılan plan, bugünlerde istikbalin şartlarına uydurulmaktadır.

Söyle ki, 10 milyar Dolar kadar bir masraf ve 2 yıllık itikâl devresi kabullenilirse, silahsızlanma avantajlarından İngiltere tam münasip faydalanabilecektir. Harp sanayinde çalışan fabrikalar sulhu istihşale uygulanabilecektir; işçi kütelleri benzer ekonomik ihtisas alanlarına yönettirebilecektir; askeri kadrolar sivil eğitime tâbi tutulabileceklerdir; emeklilik tazminatları karşılanabilecektir; v.s. Verimsiz askeri istihşal azalınca, tabii ekonomik yatırım imkânları o oranda çoğalacaktır; fiatlar indirilebilecektir; dış piyasalarda rekabet şansı çoğalacaktır.

OTO STOPÇULARI..

"Çin'deki olaylar genel provadır"

● New York Times Başyazarı olayları değişik bir şekilde yorumlayarak nisbeten aydınlığa kavuşturdu

ÇİN ile ilgili haberler, hâlâ, dünya gazetelerinin sayfalarını dolduruyor.

Geçmiş haftanın milletler arası politika özelliği, hâlâ budur, denilebilir.

Ancak Çin olayları, bu sefer, bir Amerikalı'nın kalemiyle nisbi aydınlığa yönelmiştir.

Ve bahis konusu yorumun sahibi, Amerikan New York Times gazetesi başyazarı Harrison E. Salisbury'dir.

Bir süre önce Kuzey Vietnam'ı ziyaret eden Salisbury'ye, gerici Amerikan çevreleri dahil "Uzak Doğu İşleri Uzmanı" gözüyle baktıklarından, New York Times sözcüsünün Çin olayları bahsinde ileri sürdüğü iddia her bakımdan dikkate layık sayılıyor.

17 Şubat günü Londra'da yayınlanan "In Orbit Around China" kitabında, Salisbury, özette şöyle diyor:

"... Çin'in ve Birleşik Amerika'nın tuttukları yol, onları ancak bir atom harbi sonucuna götürebilir..."

"... Çinli liderler, böylesine bir atom harbini şimdiden kaçınılmaz saymaktadırlar. Ve Kızıl Muhafızlar Manevrası, Çinli liderler açısından, bir genel prova karakteri taşımaktadır..."

"... Pekin'de benimsenen nazariye gereğince, Çin'le Amerika arasında patlak verecek harp, şu iki safhadan geçecektir: 1) Çin'in endüstriyel met-

kezleri ve büyük şehirleri Amerikan atom bombalarıyla tahrip olunacaktır. Çin'de, belki 300 milyon insan, bombardımanlarda ölecektir. 2) Amerikan işgal kuvvetlerine karşı girişilecek kara harbi, 10 yıldan fazla sürülecektir; ve, sonunda, Çin nihai zafere ulaşacaktır..."

MAO CE TUNG
— Genel Prova! —

"... Çinli liderler, Sovyetler Birliği'nin Amerika yanında yer almasına, veya hiç değilse tarafsız kalmasına şaşırmayacaklardır..."

Şimdi biz, Salisbury'nin iddiaları yanına, diğer başka unsurları da sıralayalım:

1) Amerikan iş çevrelerinin

ve gerici siyaset adamlarının, Avrupa'dan ve Japonya'dan uzak bir bölgede Çin'e karşı silahlı çatışma zemini aradıkları, artık herkesce bilinen bir eğilimdir. 2) Kore Harbi'nde akşayan askeri şartlar Amerika'lı generallerce, Vietnam'da Çin'e karşı çok daha uygun seviyeye getirilmiştir. 3) Başta Çu En Lay olmak üzere Çinli liderler, Vietnam'daki Amerikan askeri hazırlığını aslında Çin'e yöneltmiş saydıklarını, sık sık, yabancı gazetecilere söylemektedirler. 4) Henüz 15 yıllık kısa bir geçmişe sahip Pekin rejiminde hâlâ mevcut sayılması gereken eskiden kalma kapitalist eğilimli gerici unsurlar Çin meselelerinde daima hesaba katılmalıdır. (Nitekim, aynı unsurlar eğitim müesseselerinde, idare teşkilâtında, fabrika yö-

netici kadrolarında, ticari müesseselerde yüzde 50 oranını aşmaktadır.) 5) Dolayısıyla, Amerikan istihbarat çevrelerinin, milyarlar sarfederek bu gerici gruplara Çan Kay Şek aracılığıyla sızmaları kadar tabii bir teşebbüs tasavvur edilemez. 6) Çünkü, sadece atom bombardımanlarıyla, Amerika Çin'i işgal edemez. Normal kara harbiyle ise, Amerikan kara ordusunun Çin'i tüm işgali yine pratik imkânsızlık taşır. Dolayısıyla, atom bombardımanlarını takiben, Amerika'nın Çin içinde satın alabildiği gerici unsurlara bir hükümet darbesi yaptırması gerekmektedir. 7) Diğer taraftan ve her ne şekilde olursa olsun, Moskova'nın bir atom harbine sürüklenmemek kararı, Sovyet politikasını yakından izleyenler için başka bir unsurdur. 8) Moskova ile Pekin münasebetlerinin bozulması, belki Amerika'nın Çin'e saldırı niyetlerine ve Sovyetler'in harp dü-

SATILIK MATBAA MAKİNESİ

1. Augsburg Fabrikası'nın 82 X 114
 2. Johannesburg Fabrikasının 63 X 95
- boylarında halen işletilmekte olan eski Alman sağlam makineleri 50'er Bin lira ile satılıktır.

İstanbul'da Sirkeci'de

TAN GAZETE VE MATBAASI'NDA

ŞEF BAY NATHA' MÜRACAAT

(Ant: 107)

şında kalma azmine bağlanabilir.

Görülüyor ki, yukarıda sıralanan faraziyeler, şimdiye kadar pek ciddiye alınmazken, ilk defa New York Times başyazarı kaleminden (dolambaçlı dahi sayılsa) kuvvetli ihtimal şeklinde ortaya sürülmektedir. Salisbury'nin kitabı, bu açıdan özel önem taşımaktadır. Kızıl Muhafızlar meselesinde "Amerikan atom bombardımanlarıyla beraber Pekin idarecilerinin girişecekleri mukabil hareket provası" karakteri kazanmaktadır.

İRAN

■ Şah, hem doğudan hem batıdan çok sayıda silâh alıyor

TAHRAN'dan gelen haberler, İran'daki Şah rejiminin, şimdiye kadar görülmemiş çapta ve süratle silâhlandığını belirtmektedir.

Tahrân idarecileri, Amerika'ya 1 Milyar Frank kıymetinde askeri malzeme siparişi vermişlerdir; bu arada, «F-104» tipi en son model jet avcı uçakları satın almışlardır.

İran'ın yine 1 milyar Frank'a varan siparişleri başka Batı ülkelerine yaptığı anlaşılıyor. Sesten süratli avcı uçakları Batı Almanya'dan, Sam tipi füzeler ve 4 harp gemisi İngiltere'den getirilmiştir.

Yine İran'ın (üyesi bulunduğu CENTO rafından hasım sayılmasına rağmen) Sovyetler Birliğiyle imzaladığı en son anlaşma, Şah rejimine 110 milyon Dolar'lık (yaklaşık 550 milyon Frank'lık) askeri malzeme satın alma hakkı vermektedir. Bahis konusu askeri malzemenin, daha çok zırhlı araçlar ve uçaksavar silâhları olduğu anlaşmanın gizli tutulmasına rağmen) dışarı sızmıştır. Yine di-

şarı sızan aynı haberlere göre, İran, Sovyet silâhlarını kredi karşılığı almıştır. Kredi, yüzde iki buçuk faize tabidir. Ve borcun tümü, İran'ın Sovyetler'e tabii gaz ihracatıyla karşılanacaktır.

Tahrân kaynaklı Batı'lı ajans haberlerine inanmak gerekirse, İran hükümeti, Sovyetler hududundaki askeri birliklerini Güney'e yani Irak hududuna kaydırılmaktadır. Orta Doğu'nun en büyük hava üssü, Acem Körfezi bölgesinde, İran tarafından kurulmuştur.

Bu kadar acele karakter taşıyan böylesine geniş silâhlanma acaba nedendir? Neden İran, dünyanın en koyu sağcı rejimine sâhipken, Komünist Sovyetler Birliği (CENTO sebebi hikmeti bir ülke) hudutlarını âdeti boşaltmakta; bütün askeri gücünü Irak yakınlarına yığmaktadır? Ve neden, Şah, silâhlanma konusunda sade Batı'lı kaynaklara güvenmeyip, bir kısmın teçhizatını Sovyetler'den alma zorunu hissetmektedir?

İran resmi çevreleri, telaşlarına sebep olarak, şimdiki Bağdat idarecilerinin İran toprakları üzerindeki taleplerini gösteriyorlar. Barzani hareketinin İran topraklarına sızmasından korktuklarını ilâve ediyorlar.

Oysa, ne başı bınbir derde girmiş Bağdat rejimi ne de tek başına bir Kürt problemi, dışardan yardım görmezse, yukarıda sıralanan böylesine askeri tedbirleri İran'a aldirtacak kuvvette sayılabilir. Irak'ın veya Barzani'nin İran açısından büyük tehlike olabilmeleri, dünya çapı bir devletin desteğini kazanmalarına bağlıdır. İran, Sovyet hudut bölgesini boşalttığına nazaran, bu dünya çapı devlet Sovyetler Birliği olamaz. O halde, Şah'ın, acaba Orta Doğu'daki Amerikan niyetlerinden bir şüphesi mi vardır?

Sualin cevabı her ne olursa olsun, yakın gelecekte Orta Doğu'nun önemli bazı olaylara sahne olacağı anlaşılıyor.

DIŞ YORUM

Yol ayrımındaki Franco

İSPANYA'da 1965 yılı ilkbaharında içten içe kaynamağa başlayan ve kısa sürede bütün yarımada yayılan üniversiteler hareketinin amacı "üniversite"nin demokratik düzeye ulaşması için gerekli özgürlüklerin, ölçülü de olsa, elde edilmesiydi. Ama Frankist rejimin bekasının özgür düşüncenin tümüyle baskı altında tutulmasına fazlaca bağlı bir ülkede özgürlüğün en ölçülü biçimde verilmesine bile yönetici takımın tahammülü yoktur. Bunun nedeni, bugün üniversitelere sağlanacak bir özgürlüğün, giderek önüne geçilmesi imkânsız bir çıkış gibi büyüyerek basına, sendikalara, geniş yoksul halk yığınlarına ulaşarak dikta rejimini temellerinden sarsacağı korkusudur.

Franc'o'nun polis, üniversitenin ve sendikaların özgürlük amacıyla 1965 ilkbaharından bu yana giriştiği hareketi, geçen marttan itibaren ezmeye yönelmiş, zaman zaman işi öğrenci ve aydınların sığınmak için canlarını zor attıkları manastır gibi kutsal yerler bile basacak derecede azıtmıştı. Bununla birlikte, Franco rejimi, otuz yıllık bir dikta yönetiminin sağladığı deneyle üniversite hareketinin uzun süre sadece polis metodlarıyla engellenemeyeceğinin farkındaydı. Ayrıca, ruhban takımının devlet yönetiminde ağırlığını en çok duyurduğu bir ülkenin, Vatikan'ın "liberalleşme" yönünde aldığı kararlara ilanîhaye sirt çevirmesi de beklenemezdi. Bu durumda daha "ince" metodların, daha uzun yöntemlerin kullanılması zorunluydu. Böylece, bir yandan Vatikan'ın liberalleşme yönünde aldığı çıkışa paralel olarak üniversitelerin isteklerini yerine getirir görünülecek, öbür yandan da "çıkış gibi büyüyerek rejimin temellerini tehdit etmesi ihtimali olan" bu verilmiş görünen özgürlüklerden hiçbir şekilde yararlanılmaması için gerekli bütün tedbirler alınacaktı. Nitekim, geçen Mart'ın ortasında Cortés'de (Meclis) Turizm ve Enformasyon Bakanı Fraga Iribarne'nin, daha komisyondalar 72 maddesinden 52'si değiştirilen Basın Kanunu Tasarısı, bu hava içinde kabul edildi. Yeni Basın Kanunu, yayın öncesi sansür, gazete direktörlerinin bakanlıkca tayin gibi fazlaca göze batan hükümleri kaldırmasına rağmen, bünyesindeki ulusal hareket ilkelerine, millî savunmaya, devlet güvenliği ve kamu ahlakına saygı paravanası arkasında "düşünce ve fikirleri yayma" özgürlüğünü bütünüyle kısıtlayan bir yığın maddeyle Franco yönetimimin özlediği "ince" metoddan çok, kaba bir oyun niteliğindeydi.

Ama oyunun daha da kabacası, aralık ayının ortasında oynanacaktı. Bu defa yamıltılmak istenen İspanyol halkı değil, Batı Avrupa kamuoyu idi. Franco rejimi, devletin kasalarına akan yıllık 1 Milyar Dolarlık Turizm gelirine rağmen, ekonomisini bir türlü ayakta tutamıyor. Batı Avrupa ülkeleriyle geniş çapta bir işbirliğini her geçen gün biraz daha zorunlu görüyordu. Oysa bu yönde şimdiye değin yapılan teşebbüsler - özellikle Ortak Pazar'a girme teşebbüsleri - her defasında aynı gerekçeyle geri çevriliyordu: İspanya demokratik bir rejime sahip değildi. Anayasa değişikliğine bu amaçla girişil-

İSPANYA'DA "SAVAŞ BİTMEDİ"

HÜSEYİN BAŞ

di. 14 Aralık'ta tepeden turnağa monte edilen referandumla anayasaya rejimin "demokratik hale gelmesini sağlayacak" maddelerin ithali temin edilmisti. Artık Avrupa, Franco'nun iyiniyetlerinin kesin belgesi niteliğindeki bu referandumla, uzun süredir yalnızlığa terkettiği kapı komşusuna kollarını açabilirdi. Ne var ki, ruhban sınıfı, zengin takımı, asker aristokrasisi ve polise dayanan dikta rejiminin bekasını sağlamak, Franco sonrasını tesbit etmek, iş çevrelerinin uluslararası çıkarlarını daha da bir verimli hale getirerek İspanya'yı günümüzün geçerli koşulları düzeyine ulaştırmayı öngören anayasa değişikliklerini gerçekleştiren herkesin "evet" demek zorunda olduğu "referandum" rejimin umduğu sonuçları vermemiştir.

Gerçekten de, üniversitenin sendikal ve basın özgürlükleri volunda yer yer giriştiği savaş kısa sürede bütün ülkeye yayılmakla kalmamış, baskı metodları ve son derece kötü ekonomik koşullar - hayat pahalılığı 1963'ten bu yana yüzde 45 artmıştı - içinde bulunan geniş işçi yığınlarının da harekete katılmasıyla Franco rejimi, iç savaştan bu yana ilk kez ülke ölçüsünde, yoğun bir dirençle karşı karşıya kalmıştır.

Olayların en ilgi çekici yanı, şüphesiz, Franco dikta rejiminin "batı demokrasisi" olma yolunda giriştiği sözde teşebbüslerin ne derece temelsiz, samimiyetten uzak, göstermelik olduğunu ortaya çıkarmış bulunmasıdır. İşçi ve öğrenci hareketlerinin, Resnais'in "Savaş Bitti" filmindeki kahramanları, eski İspanyol savaşçıları Diego ve arkadaşlarının özledikleri ülke ölçüsünde boyutlara erişmiş, hareketin ezilmesinde kullanılacak metodun seçiminde önemli fikir ayrılıklarının su üstüne çıkmasına yol açmış, böylece de Franco'nun bir süredir giriştiği liberalleşme gösterisi, bütünüyle tehlikeye girmiştir. Rejimin bekasını, liberalleşme gösterilerine devam edilerek İspanya'yı Batı Avrupa ülkeleri çizgisine getirmekte görenlerle, özgürlük yolunda atılan her adımı rejim için tehlikeli bulanlar arasında patlak veren çatışmadan, son gelen haberlere bakılırsa, şiddet taraftarları baskın çıkmışlardır.

Liberalleşme yönünde girilen teşebbüslerin sonunun geldiğini kanıtlayan ilk belirti, Kardinal Cleognani tarafından da uygun görülen "dinsel özgürlük" hakkındaki kanun tasarısının hükümetçe "düzeltmek" kaydıyla bakanlıklararası bir komisyona havale edilerek örtbas edilmesi olmuştur.

Ama, rejimin dışlarını göstermeye başladığının daha da kesin belirtisi, Meclis Adalet Komisyonunun, Ceza Kanunu'nda Fraga Iribarne'nin 1966 Mart'ında kabul edilen ve basına sözde bazı özgürlükler tanıyan ünlü Basın Kanunu'nu hiçe indiren değişiklikleri onaylamasıdır.

Ama bütün bu tedbirler, İspanyol gençliğini hayat pahalılığına, şiddet ve pas-kı hareketlerine karşı durmaktan alakoyamamaktadır. Geçen hafta Barcelona'da öğrencilerin polis kuvvetine rağmen gösteriler yapması, öğrenci ve işçilerin savaşta kararlı olduklarını doğrulamaktadır.

Hayır! İspanya'da savaş bitmemiştir...

Lumbago, Sıyatik ve Romatizma ağrılarına karşı

BASINCI DİS NEZLE GRİPİN

GRİPİN

FAYDALIDIR

4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

Yeni Ajan: 1274/96

● Deli İbrahim ve Shakespeare

● Dünyayı Sarsan On Gün

● Treblinka Cehennemi

■ Oflazoğlu, Deli İbrahim'de bir Shakespeare çalışıyor

KENT Oyuncuları Turan Oflazoğlu'nun *Deli İbrahim* adlı oyununu oynuyor. Daha önce, biri Ankara'da Devlet Tiyatrosu'na, öbürü İstanbul'da amatör topluluklara, iki oyunu oynamış Turan Oflazoğlu'nun, Ben görmedim, *Deli İbrahim*'i görmeye giderken de yazarı için olumsuz önyargılar vardı kafamda. Turan Oflazoğlu'nu çevirilerinden, kendi şiir denemelerinden biliyordum; yaptığı her işte bir titizliği, «bilinçli olma» isteği, sağlam temellere oturmuş bir bulundukları bir gerçektir; ama bütün bunları sarsan, ezen, tatsızlaştıran bir «yıksekte» bakış, bir «kendini gökyüzünde görme» eğilimi esirdi bu genç yazardan. Üstelik, o her şeyi bağışlayan «sanatçı» pritişisi da yoktu ortaya koyduklarında. Oysa şimdi, *Deli İbrahim*'i gördükten sonra, Güngör Dilmen'in yanında düşünebileceğim ikinci bir sanatçı oyun yazarı ile karşılaşmış olmanın mutluluğunu duyuyorum.

Tipki Güngör Dilmen gibi, Turan Oflazoğlu da işi ta bağtan alarak tiyatro çalışan ama daha bu çalışması sırasında bile «sanatçı» katına yükseltilen bir oyun yazarı. *Kurban*'i, *Allahın Deddiği Olur'u* - yazarın ilk oyunları - görmüş olmayı çok isterdim.

Bir karşılaştırma yapılsa, Güngör Dilmen *Kurban*'da Yunan tragedyası nasıl yazılır, onu kavramaya çalışıyordu; Turan

Oflazoğlu da *Deli İbrahim*'de Shakespeare tragedyası nasıl yazılır onu kavramaya çalışıyor. Tarihi ele alırken, yaptığı işin gene de bir sanat eseri yaratmak olduğunu bir an gözden kaçırmayı; şiir dozu; «tek konuşmaları» kullanışı; tragedya ile komedya öğelerini karşılıklı geliştirip içiçe örüldü; soyular katında geçen olayların halktaki yankılarını verisi; bir «deli padişah», bir «sadrazam», bir ihtilalci «ana sultan» tipi çizmenin ötesinde (bu tiplerde her zaman görülenle, ortak olanla yetinmeyip) insanca

Müşfik Kenter
Deli İbrahim'de

«ayrıntılara» yönelerek «kişiler» yaratma yolunu seçiyle, Turan Oflazoğlu bu oyununda açık açık Shakespeare çalışıyor. «Çalışma» sözcüğünü kullanışında bir «küçümseme» a-

ramayın. Yukarda da söyledim, tiyatro yazarlığı tarihinin karşısına «deneye deneye öğrenmek isteyen» bir öğrenci tavrıyla geçip bir Shakespeare çalışması yaparken bile, oyun yazarı olarak «sanatçı» katına ulaşmış Turan Oflazoğlu. Bir çalışma niteliği taşıması *Deli İbrahim*'i hiçbir bakımdan küçültmüyor. Tıpkı *Kurban* gibi.

Bu iki oyunun birbirine anlayış bakımından çok benzeyen başka bir yanı, verdikleri şiiri tadına doyumaz güzellikte arı mı arı bir Türkçeye yüklemiş olmaları. Turan Oflazoğlu'nda daha belirginleşen önemli bir ortak nokta da, örnek alınan tiyatro anlayışlarının getirdiği «manzum»luğu aşan «şir»de yer yer çağdaş şiirin yankılanması...

Yalnız, *Kurban* karşısında *Deli İbrahim*'i daha «şanssız» kılan bir nokta var: Güngör Dilmen Yunan tragedyası çalışmak için aradığı özlü Anadolu'dan almıştı; Turan Oflazoğlu ise Shakespeare tragedyası çalışmak için aradığı özlü Osmanlı tarihinden almış... Bugünün seyircisine çok tatsız gelen, irkiltici, utanç verici, unutulması bir ortamdan... Ayrıca, ele aldığı tarihsel olaydan sağ bir sanat eseri yaratmak için yararlanıyor; o olayla anlatmak istediği bir şey yok. Gerçi Güngör Dilmen de politik ya da toplumsal bildiriler getiren bir yazar değildir, ama - bir sanat eseri yaratma kaygısının her şeyin üstünde olduğu kesinlikle belli olsa bile - bütün eserlerinde insan'la ilgili bir bildirisi vardır. Turan Oflazoğlu bunu da gereksiz buluyor anlaşılan, öbür oyunlarını bilmem,

Kitaplar

- **İNCE MEMED**
6. baskı
Yaşar Kemal
Ararat Yayınevi, 466 sayfa, 15 lira.
- **SANAT VE SOSYALİZM**
Ekli ve gözden geçirilmiş 2. baskı.
Plehanov. Çev. Selim Mimoglu
Sosyal Yayınlar, 226 sayfa, 10 lira.
- **TREBLINKA CEHENNEMİ**
Vassili Grossmann. Çev. Osman-Eray Canberk.
Payel Yayınevi, 54 sayfa, 3 lira.

Konser

- **VIYANA ÇOCUK KOROSU**
1 Mart, saat 19.00, Şan Sineması

ama bu oynunda hiçbir şey söylemiyor. Yalnız, «Yazar için büyük bir eksiklik,» deyip geçemeyiz, Shakespeare'i anlayış bakımından da büyük bir eksiklik...

Bir de oyunun bitişli iyi değildi, bence. Turan Oflazoğlu oyunlarını sahnede gördükten sonra yeniden ele alıyor, yeniden yazıyor mı, bilmiyorum. Ama her halde bu oyununun sonunu yeniden yazması gerektiğini, bitişin (yazılış bakımından) oldukça hafif kaldığını anlamıştır.

Deli İbrahim'i daha bir kere gördüm, onun için sahneye konuş, oynayıp vb. üzerine bir şey söylemeyeceğim. Ama Kenter'lerin ölçüsünü biliyorsunuz... İyi, kötü, her şey belli bir düzeyin üstünde...

Memet FUAT

■ «İşte ihtilali en canlı şekilde tasvir eden eser!»

LENİN'in : «İşte ihtilali en canlı bir şekilde tasvir eden eser!» dediği, Lenin'in ölümünden sonra Sovyetler Birliği'nde bir daha bastırılmayıp unuttu-

gulan, Fransa'da bile ancak Stalin'in ölümünden sonra basılabilecek olan temel çizgileri ve ana unsurları yakalayıp işlemeyi başarmaktadır. Kitapta, aynı zamanda, bugünkü tarih kitaplarında ikinci üçüncü plana atılmış bulunan bazı belgelerin nasıl değerlendirildiğini de görüyoruz. Ama hepsinden önemlisi, olayların akışı sırasında, insanı unutan ve çeşitli tepkilerin, bir küçük parça içinde ve karşılıklı ilişkiler hâlinde aktarılması... Büyük romancı John Dos Passos'un, ilk bakışta birbirinden tamamıyla kopuk ve ilişkiz gibi görünen bir alay çeşitli unsuru bir araya getirerek bütün bir dünyayı yeniden kurduğu

GERÇEK YAYINLARI

TÜRKİYE ÜZERİNE
K. Marx, 7.5 lira.
HAPISANE MENTUPLARI
A. Gramsci, 4 lira.
DİN ÜZERİNE
K. Marx - F. Engels, 4 lira.
SÖMÜRGEÇİLİK ÜZERİNE
K. Marx - F. Engels, 4 lira.
ASKERİ DARBELER VE DEMOKRASİ
Derleyen. Fethi Naci, 5 lira.
ANARSİZM NEDİR?
Henri Arvon, 5 lira.
ÇAĞIMIZIN SANATI
Aragon, 5 lira.
SOSYALİZM AÇISINDAN CİNSİYET VE KADIN
Dr. B. Muldworf, 3 lira.
YENİ SÖMÜRGEÇİLİK
Nkrumah, 5 lira.

JAPON KALKINMASI VE TÜRKİYE

M. Oka - L. Perceval
(İdris Küçükömer'in Önsözüyle), 4 lira.
SOSYALİZM VE KÖYLÜLER
Harbi - Rodriguez - Vien, 4 lira.
SOSYALİZM VE ANLAŞ
Roger Garaudy, 4 lira.

SOVYET RUSYA, AZERBEYCAN, ÖZBEKİSTAN, BELGARİSTAN, MACARİSTAN

Melik Cevdet Anday, 7.50 lira.

SOVYETLER BİRLİĞİ İLE AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER

ARASINDA EKONOMİK İŞBİRLİĞİ

H. D. Malawya, 5 lira.

EMPERYALİZM NEDİR?

Fethi Naci, 6 lira.

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER VE SOSYALİZM

Fethi Naci, 7.50 lira.

Ödemeli İsteme adresi:

GERÇEK YAYINEVİ

Cağaloğlu Yokusu, Saadet İş Hanı, İstanbul

(Ant: 103)

Nathalie Sarraute YÖNELİŞLER

Türkçesi: Mükerrrem Akdeniz

(Yeni roman akımının güzel bir örneği)

BİLGİ YAYINEVİ
Yenişehir - ANKARA

(Ant: 104)

YAKUP KADRI KARAOĞMANOĞLU HÜKÜM GECESİ

Politikamızın değişmez kaderini 40 yıl önce yansıtan roman

BİLGİ YAYINEVİ
Yenişehir - ANKARA

(Ant: 105)

Tiyatrolar

- **BÜTÜN GÜN AĞAÇLARDA**
Marguerite Duras
Yeni Sahne (Ankara)
- **TAHTA ÇANAKLAR**
Edmund Morris
Büyük Meydan Sahnesi (Ankara)

Sergiler

- **HÜSNÜ ZUBER**
Türk tahta esyası, dağlama ve oyma
Olgunlaşma Enstitüsü
- **İBRAHİM ZAMAN**
Fotografılarla Güvercinler
Şehir Galerisi
- **OSMAN HAMDİ**
Resim ve Heykel Müzesi

roman tekniğini andıran bu yazış tarzının verimliliğini ve çarpıcılığını kavramak için, gelişigüzel bir örnek verelim, bahriyelilerle işgillerin telefon santalini ele geçirirlerini nakleden kısa bölümü okumak yeterlidir (sayfa 168). Bu gerçekten eşsiz kitabı dilimize kazandıran Rasih Güran'ı ve Ağaoğlu Yayınevi'ni, bir takım zorunlu kesintilere ve tektük hatalara rağmen, candan kutlarız.

Atilla TOKATLI

■ "Bütün halkların, dünyadaki her vatandaşın gelecekte ten sorumlu olduğunı aklımıza koymalıyız."

TREBLINKA Cehennemi, Sinenematek seyircilerinin son zamanlarda Polonya filmlerinde gördükleri korkunç gerçekleri daha geniş okur kitlelerine iletcek bir kitap (Treblinka Cehennemi, Vassili Grossmann'dan çevirenler Osman - Eray Canberk, Payel Yayınevi, 54 sayfa, 3 lira).

15 Haziran 1942'den 1943 yılının ağustos ayına kadar aşağı yukarı üç milyon insanın sevk edildiği bir kamp; Treblinka..

Varşova'dan 60 kilometre uzakta; kumlar, bataklıklar, sık çam ormanları arasında..

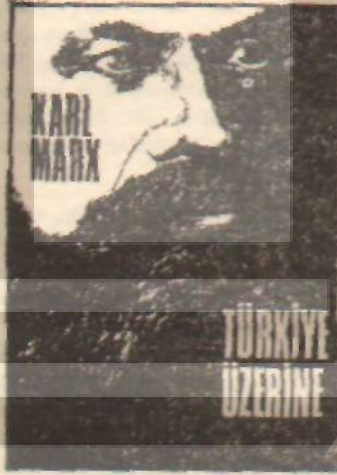
Bir yük vagonunun içinde yüz elli kişi, yüz seksen kişi, iki yüz kişi. Havasızlıktan boğulanlar. Susuzluktan sıldıklarını. Kampa giriş. Yüz binlerce insanın öldürülüşü. Tıklım tıklım insan dolu gaz odaları: "Ölenlerin cesetleri yere düşmez, ayakta yavaş yavaş soğurdu. Tanıkların anlattığına göre, en uzun süre nefes alanlar çocuklardı." Aklın almayacağı işkenceler: "Kadınlarla çocukları ayırdılar, ama gaz odalarına değil, cesetlerin yanmakta olduğu yere götürdüler. Dehşetten çılgına dönen anaları, çocuklarını binlerce cesedin alev ve duman içinde kıvrıldığı fırınlar arasında gezdirmeye zorladılar. Bu cehennem ateşi içinde cesetler canlıymışçasına kıpırdıyor, kasılıyor. Ölü gebe kadınların karnı sıcaklığın

etkisiyle pathyordu. Doğmadan öldürülen çocuklar, analarının ardına kadar açık karınlarında çayır çayır yanıyordu." (s.42). Vassili Grossmann, kitabın sonunda, "Bütün halkların, dünyadaki her vatandaşın gelecekte ten sorumlu olduğunu aklımıza koymalıyız." diyor.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Amerika da temerkülz kampları meselesiyle ilgilenen ülkeler arasındaydı; bugün olanca gücüyle, Batı Almanya'yı silahlandırma çabasıdadır. Yeryüzünde barış için yapılan mücadeleler, emperyalist propagandanın, haber kaynaklarının etkisindeki Türk kamuoyunda en küçük bir yankı bırakmamaktadır. Yirminci yüzyılda, yirminci yüzyıl insanını en derinden ilgilendiren savaş ve barış meselesi bizim için sanki yoktur. Vietnam haberlerinden baktıklarımızı söyleyenler az değil aydınlarımız arasında!

Grossmann'ın kitabı, insanları, bu konuda, dehşet içinde düşünmeğe çağıran bir kitap. Ne yazık ki acemi bir yazar, Grossmann. Ördek resmi yaptıktan sonra altına "ördek" diye yazan ilkökul çocuklarını andırıyor. Vahşeti, namussuzluğu, sadizmi anlatmakla yetinmiyor, ikide bir, "Bu, vahşettir!", "Bu, namussuzluktur!", "Bu, sadizmdir!" diye haykırarak okurda gerçeğin arasına giriyor. Samir, olayların ortaya çıkışından hemen sonra yazmış kitabını. Olumsuz etkileri oluyorsa bu tutumun, ama mutlaka okunması gereken bir kitap.

Fethi NACI

Almanya'da telef olan yüzbinlerce kişinin arasında yaşamış dört yılın romanı çıktı.

**TÜRKLER
ALMANYADA**

BEKİR YILDIZ

okumadınızsa okumalısınız
Dağıtım : Bateş
(Ant: 101)

Önsöz : Selahattin Hilav
Açıklamalar : Riazanov

Fiyatı 7.50 lira

GERÇEK YAYINEVİ
Saadet İşhanı, Çağaloğlu
(Ant: 106)

**PAUL LOUIS
FRANSIZ
SOSYALİZMİ
TARİHİ**

Çeviren: Şerif Hulusi
464 sayfa, Endeks 15 T.L.
DÖRDÜNCÜ YAYINEVİ
Genel Dağıtım : Kemal Karatekin - Ankara Cad. No. 51
(Ant: 98)

**MALTE
LAURIDS
BRIGGE'NİN
NOTLARI**

Rainer Maria Rilke
7.5 lira
DE YAYINEVİ
(Ant: 99)

ELEŞTİRİNİN İŞLEVİ

MEHMET DOĞAN

Şiir, hikâye, roman okumak hayli yoğun ve bilinçli bir birikim gerektirir insanda. Örneğin bir şairi, bilmem hangi yılda çıkmış bir tek şiiri ya da kitabıyla okuyup anlayamaz insan. Hiçbir şey vermez kişiye bu türlü okuyuş. Bugünün şiirini, hikâyesini, romanını okuyup sevebilmesi için insanın, en azından bir yirmi yıl geriye kadar edebiyatımızdaki değişimleri, çıkışları bütün teknik ve toplumsal gerekleri ve sonuçları ile tanınması, değerleri doğru bir düzene koyabilmesi gerekir. Sanat eserleri, kendilerinden bekleneni ancak böyle okunurlarsa tam olarak yerine getirebilirler.

AMA böyle kaynaklara kadar inip, bir sanat akımını ya da bir sanatçıyı tek tek eserlerle değil de bütünlüğü ve devinimi içinde yakalayabilmek ve bu yolla sağlam bir beğeniye ulaşmak, okuyucu yönünden zor ve hemen hemen olanaksız bir şeydir.

OKUYUCU, hiçbir zaman bir incelemeci değildir. Çoğu kez yalan yanlış yargılarla da yolu kesilen okuyucunun, ilk bakışta güzelliğini kavrayamadığı, algılayamadığı bir sanat eserinden yüz çevirdiği çok görülmüştür. Ciddi bir demirbaş sayımının (envanter) henüz yapılmadığı edebiyatımız, kaskatı, yanlış yargılarla doludur. Orhan Veli deyince, akla hemen bir iki mısra gelir: «Rakı şişesinde balık olsam ya da «Yazık oldu Süleyman efendiye». Sait Falk deyince, üzerinde eski pardesüsü, başında yağlı şapkasıyla Beyoğlunu arşınlayan bir bohem gelir akla. Orhan Veli de, Sait Falk de ölmüştür bugün. Kalkıp kendilerini savunamazlar bu saygısız ve ucuz yargılara karşı.

İSTE burada eleştirinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Orhan Veli'nin yalnızca «Rakı şişesinde balık olsam» mısrasının şairi olarak tanınmaktan kurtulabilmesi, Orhan Veli deyince dudaklarda belliren o bomboş ve anlamsız sırıltının -gülümsemenin değil!- silinebilmesi; Sait Falk'in bütün o bohem yaşayışının derinindeki sıcak insan ve doğa sevgisinin yakalanabilmesi, onları bütün boyutları ile ortaya koyabilen, edebiyat tarihimizdeki yerlerini dosdoğru saptayabilen eleştirmecinin çabası sonunda gerçekleştirilecektir. Kafka'nın kişiliğinin gerçek yönüyle belirebilmesi, yarattığı dünyanın çağımıza uygun yorumlara ulaşması ancak bu yolla, Kafka üzerine yazılan 500 ü aşkın inceleme sonunda mümkün olabilmektedir.

BÖYLECE eleştirinin hiçbir zaman bir yaratıcı değil, olsa olsa bir yorumcu olduğu savı da doğruluğunu yitirmektedir. Eleştiri, yaratılmış bir eser ikinci kez yaratan bir ıracı değildir. Yaptığı dürtmelerle, açıklamalarla, bütüncülerle bir sanat eserine daha büyük bir açıklık kazandırıyor da, eleştirinin yarattığı asıl önemli bir şey daha vardır: bilinçli OKUYUCU kitlesi!

KÖTÜ piyasa mallarından kurtarılmış, sanatın bir zevk aracı değil, kişiliğini, çevresini, çağını tanımak ve aşmak yolunda büyük bir yardımcı, büyük bir gereklilik olduğunu anlamış, giderek sanatçıya daha iyi eserler vermeğe ıtecek bilinçli bir okuyucu kitlesi, herkesten önce eleştirmenlerin eseri olacaktır.

BÖYLE etken duruma gelmiş bir güçten edebiyatımızın kazancı ise düşünülmiyecek kadar büyüktür.

Vittorio Lamas, CIA'ya
Kargı

● **BÜYÜK BEYİN**
● 6 No.LU ROSTOV
PLANI
● **GEZİCİ ÖLÜM HÜCRE**
RESİ

Yazan: James Sullivan
Bir numaralı CIA düşmanının
duyulmadık maceralarını anlatan
orijinal casus serisi.
Bütün kitapçılarda
AĞAOĞLU YAYINEVİ,
Ankara cad. 37/7, İstanbul

ANT: 102

MAHMUT MAKAL

BİZİM KÖY

Sekizinci basılış

Varlık Yayınevi - 4 lira

(Ant: 97)

(Ali Ulvi — Cumhuriyet Gazetesi)

Temafilesi: MEHMET KEMAL, Tel: 12 58 66 • Dizildiği ve basıldığı yeri: TAN MAT-BAASI • Kış: ZEKİ ÜNÜÇLÜ • Abone şartları: Yıllık 60 Lira, Altı aylık 30 Lira, Üç aylık 15 Lira • Han tarifesi: Bir sütunda santim 25 Lira, yayın hanelarına %20 indirim uygulanır • Tek sütuna 5 santimlik kutu halinde yayın haneları 50 Lira'dır.